Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СССР ЛАКХОЧЕ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 22 МАРТ, 1984 ШУ. ◆ № 35 (1913). ◆ Мах 3 кап.

МОСКВЕ ВIАШАГIКХЕТАР

КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос 20 марта тIаийцар официальни доттагIалла визитаца Советски Союзе вена СЕПГ ЦК Политбюро член, ГДР къайкъин обороне министр эскара инарал Г. Гофман.

Вевзарашца доттагIалла долчу безамечу [illegible] чекхдаьлча вIашагIкхетар долчу хана дийцар Европе стеш доьгIна тIема-политически хьал [illegible] а. хIетта [illegible] СССР-ан ГДР-ан юкъера цхьана леладу гIуллакхаш дIахо дегIалахара дешаш а.

Беседе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро [illegible], СССР оборона министра Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова.

(ТАСС).

ЦхьоагIо чIоагIъе

20 марта машар лорабара Советски комитета пленум хилар Москве. Цун доакъашхоша, хIаьта ишта машар лорабара республикански, краевой, областной комитетий, кхыча общественни организацей винаташ дийцар карарча шерара машара тIехьарча советскичар денхараш цар гIуллакхий кертера лостамаш.

Докладчика — СКЗМ председатела Ю. А. Жукова белгалдаьккхар, эггара хьалхара хIама тохаш йола нерда американски ракеташ Малхбузен Европе дIаоттае йоларо, дунен халкъашта юкъера хьал чIоагIа халча оттадаь, ядерни тIема кхерам дукхагIа хилийта хилар. ХIанз ядерни тера дIахо Европе дIаоттаделга юхасоцадаза а хIанзле дIаоттаьяьна ракеташ цигара арахаьнза а дрхьяц.

ООН-о хьакхайкхаьча тера дIадаккхара тIехьарча Деррагдунен кампане доазонел чукьа чакхйоахаш йола машар лорабара массови акцеш чIоагIъе. Советски машара фонд Iоалра тIехьарча патриотически боламе кхы а хьинарегIа дакъа лаца, тIема духьаларча хIанзарча болама ерритача теченешцара конструктивни диалог дегIакхувла боьнца лаьрхIа ба машара тIехьалаттарий советски боламера миллионаш бола активисташ, йоах пленума доакъашхоша тIаийцача соцам тIа.

Массане раьза а волаш пленуме тIаийцар Европера тешам, ккерамзле чIоагIъяра, тера дIадаккхара гIулакхаца йолча Стокгольмски конференце доакъашхоша даь кхайкарал.

(ТАСС).

21 апреле — коммунистически субботник

Укх деношка «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода ерригача цехашка митингаш чакхьаьннай Ерригсоюзни коммунистически субботникна дерттIа кийчо яь накъабахара хетаяь. Цига къамаьлаш даьчар 21 апреле «ЦIе шоатта» деадергда аьнна мехка хьалхалаттача коллективай инициатива хьаллаьца ца Iеш, цу дийнахьа шоаш дергдар къоастадир, цIаьнкха ца хиннача тайпара къахьегаца овсарле дакхъяь къахьегаргхилар хьакхайнадир.

ХIанз парткоме хьагулдаьд цу хьакъехьа массайолча участникашкарча коллективаша де лерхIараш. Субботник долча дийнахьа 25 эзар сома маьха продукци арахецаргья заводчанаша, цох иттагIа дакъа пятилетка фонде дIалургда. Продукци арахецача къахьегаш кургва 400 болхло, 350-не дакъа лоацаргда завода чухье, кох гонахье тоаь хоаьеча.

Коллективо тIаийца декхараш кхоачашдеча тахан къахьегама мул боаккхаш болчарна юкъе эггара берзатегIа да хиттейни цеха, бригадираша Федоренко Анатолий Антоновгича, Заляне Зинаида Степановас, Турапин Владимир Степановгча кулгалдеча бригадай белха хьокхамаш.

С. ШАВИЕВ.

●

В. И. Ленин ваь 114 шу дузача дена хетадь Ерригсоюзни коммунистически субботник дара йола москвичаша дIайолаь инициатива чIоагIа къоабалъяь хьаллаьцача «Оргтехника» яхача производственни объединене болхлоша из ди хьнарееча къахьегамца белгалдаьккхара доккхий декхараш тIаийцад. Кхьача депошкарчул дукха овсарегIа болх бе дош денвед Гребнева Нинас, Моргосов Аркаде, Белов Юре, кхьчар кулгалдеча цехий коллективаша.

Ерриге объединени хьайпача ленински коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 2100 совгIа саг. Царех дукхагIбараш къахьегама вахте а эта продукци хьаеш хургба. Духхьал цу цхьан дийнахьа хьнар айдаь къахьегаш болча цар арахецаргья 50700 сомал чухьнахьа мах боацаш йола товарни продукци, цох итт эзар сома маьха продукци хьаергья кхоьяча бийдале, материалий, энерге чотагIа.

Шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш болча болхлоша 21 апреле даькха дикъ эзар сом алапи цхьайтталагIча пятилетка фонда юкъедаьха дерхI. Цул совгIа шоаш кхоьдаь пхи эзар сом госбюджете дIачудахийта а лаьрхIад цар.

●

Укх шера 21-ча апреле В. И. Ленин ваь 114 шу дизара сийна коммунистически субботник де лаьрхIача Москварча предприятей патриотически болама хетаяь болхлой митинг хилар дукха ха йоацаш «Малгобекнефть» НГДУ капитальни лаьттан кIален скважинаш тоаеча цехе.

Лоацца къамаьл деш кулбенцарашта вай мехка столицерча болхлой патриотически болам дIа а бовзийташ митинг хьайийлдар цеха парторганизаце секретара вокхагIволча мастера М. И. Пащенкос. Эггара хьалха цо дош цу бурувдетттачун гIоенчана, къахьегама ветерана Ведзижев IалаудинА.

Дог раьза долаш москвичий патриотически болам хьал а лоацаш, субботник долча дийнахьа цаI санна беррагаш субботнике дакъа лаца а цу дийнахьа овсарле лакха йолаш къахьега а тIахьийхар цо цеха болхлой. Из хьалоацаш къамаьлаш дир митинге кхьча болхлоша а.

Ерригсоюзни ленински субботник долча дийнахьа цеьосий мастерскеш цIе уголоки тоае, цеве, бригадашка цхьаьхло е, зизай клумбаш тоае, гаьнаш дIайогIа лаьрхIад мехкдаьттахоша.

БIАЬСТАН ДЕНО ШЕРА КХОАБ

Кхашка арабаьннаб

БIаьстан балхаш сиха дийна чакхдоха тIертаьа тIатеIIа къахьегаш боаш кхашкен комсий златенцешца Гудермесски районе «Дружба» яхача совхоза къахьегаш къахьегаший.

19 март хьатIаотташ Шовхалов Мусаас кулгалдеш йолча № 2 йолча отделенерча механизатораш болхлоша 50 гектар ялата лаьрхIа йола горохи 22 гектара тIа тайп-тайпара баьцадараш дIадийнад. Цул совгIа, ялатан доакъаран лаьрхIа йола культураш дIаера ханаш даьккхи культивацин ньаьккхал кийчдаь Iодилад 600 гектар лаьтта.

Цу совхозе нохчий белхаш лелаеш я Мадаев Мовлдий Довбаева Iалаудинна кулгалду отделенешк. Сиха лаьш цар болхлоша а бIаьстан балхаш. ХIанзале 100 гектара тIара ипалера тоаьй, 70 гектар хулаш йолча вокхаш тIара лаьтта дIадаьккхад. хIаьта цIен а ер кукъаьххай 15 гектара тIара ярам.

Нормаш тIехкховчаш а ен къахьег болхлоша.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Культураш дIаювш ба

ТIабийраза бIаьстан балхаш деш боаш Грозненски района «Молочный № 1» совхоза механизатораш. Мехкаш а даьха культивацн а льжка культураш дIае мара ца езаш кийчдаь Iодиллад 800 гектар совгIа лаьтта. Ден сердалегIа болх беш я 8 тракторни агрегат.

Уж болхаш дечa белгалбаьннаб механизатораш Иванов Анатолийн Сулейманов Курбанн. Юкъера лаьрхIача цIаIн ахи балха норма кхоачашъю цар хIара дийнахьа.

Кхашка культураш дIаювш пхи агрегат йоад. Шин дийнахьа 250 гектара тIа дIабийнаб вIашагIъэбаь кении горохи. Дика хьоккхамаш гойташ къахьег трактористаша Проскуров Федора, Яковлев Ивана, кхыбараша.

Укх бIаьсти 3,5 эзар гектара тIа культураш дIае езаш ба механизатораш. Къаьстта боккха терман тIабохийт доакъара ярашта, 150 гектара тIа хьалхеергья ябекхаш а. Кубански юртбоахама институто енача рекомендацех царех кIаста кийчъергья. Из хьаьна довкъар чудоллара лаьрхIа бетоеах емкосташ кийчъеш латт совхозе.

Л. САНЬКО.

«Шалинский» совхоза гIазоэлектросварщик волаш болх беш ва Дадаев Рамзан. Нормаш дикка тIехкхоачаш а еш хьинар да кхоадеш къахьийтад цо бIаьстан кхашкера балхаш дара тракторашка, комбайнашка, сеялкашка кхы тайпа тIехьлаьйна лелае техника тоеча.

Цо совран а ль тоаь [illegible] техника болх беш хьа. Цудухьа совхоза механизаторашна сий ду цхьай тоавалагIа волча болхлочун. Укх хьалхарча ханнахь кхы дIаэтта саг Дадаев Рамзанна совран е.

Х. МУЦАЕВ.

Диллача сурта тIа: «Шалинский» совхоза газоэлектросварщик Дадаев Рамзан.

Автора сурт.

ДИКА ХОАМАШ

Шоаш укх шера тIаийца социалистически декхараш толаме кхоачаш а деш, хьинар ийдеш къахьегаш ба «Грозэнерго» йолча теплоэлектроцентрала энергетикаш. Электрически кIезалаеш энерги дIакхехьа из дIакхийтарен цхьан бетта хлаа тIехкхоачаш а хь, кхы а дикагIа толаман дрокаш чакхбоаккхаш латт цар март бутт а. Ер цу доладелча доьз поттаьхьаккхея хлалагIа лаьрхIачул совгIа цар дьиккай цхьа миллион совгIа киловатт-сахьат электроэнерги. Из толам баккха вIаштIехьдаьккхад къахьегамех технологически дисциплина ма хетта дика чIоагIъярах.

Теплоэлектроце и т-рале тыржача социалистически къье хьалхалатташ ба кийн турбинай машинисташ Яковлева Раиса, Вадаси Рафик, локомотива машинист Темирсултанов Ахьмад, химически цеха къахьегаш Цинкаева Вайракха оргаш лезоле аппаратчица Кругмерьянц Тамара, кхыбараш.

ТЭЦ-2 энергетикаша доаккхий социалистически декхараш тIаийцад пятилетка диъаллагIча шера. ПачхьалкхеI плангIа лаьрхIачул совгIа хьакъегаза овсарле цхьа процент дакхье, 500 тонн условни дотгар кхоае, производствена юкъе рационализаторски предложенеш йоалаярах 45 эзар сом пайда бе дош декхад цар. Уж декхараш шоаш тIехкхоачаьхдергхиларах дог тайша ба уж.

• • •

Къаьстта дика къахьегаш ба укх шера «Грозэнерго ремонт» яхача ремонто-наладочни предприятенремонтникаш. Бригадий подрядагIа къахьегача слесарий - турбинистий бригадай юоллахаьаш йиллача хала хьал кхи да-бийса хьалха капитальни ремонт а дь йистеьхкхар Аргунерча № 4 йолча электростанцера турбогенератор.

Цига къаьстта дика къахьегарца белгалбаьлар слесараш Шимон Валентин, Касаевадзе Александр, сварщик Дегтярев Валерий, мастер Филоненко Виктор, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ, «Грозэнерго» оператор.

Хьалхалатта коллектив

Хьайбай продукташ яхарен пачхьалкхенга йохкарен планаш толаме кхоачаш а еш доахан дика долаш Iангара доах «Назрановский» совхоза фермашкарча коллективаша.

ЦхьоалагIча квартала планагIа дохка доагIар 100 тонн долаш дIабахача шин бетта пачхьалкхенга дулх дехкад 112,6 тонн, хIаьта шура — 338,4 тонн, квартала планагIа йохка йоагIар 515 тонн йолаш. ДIадахача шераца нийсбича цу продуктай боерам лакхбаьб: дулх дакхара 48 процент, шура йохкара 21,8 процент.

Из толам баккха вIаштIехьдаьннад доакъара база чIоагIъяра, шортта гIоме моцен доакъяр Iалашдара совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша ма йоагIара йоакхо яь хиларах. Доакъара кхоачам дика болаш Iангара доахаш латт цига доахан.

Шоай низаша хьал а яь Наьсар-Кертерча ферме болх бе йолалийтай дукха доакъар кийчдеш йола цех. Цо тоаьа дукха цIараш Аьлта-Юртарча фермерен хьайбаш лаьрхIа кийчдаьча доакъарца кхаба. Оттаьча рациона хьелоша шин хан-ханнахьа дIател ма хьайбашта. Доярашца, скотникашца шоашта могар цу уж латта корпусаш цIена хилийтара, зооветеринари болхьо цаша дIа ма дехкара кхы тIа ишаш дола Iунал дере.

Лоацца аьлча, шоашта хьалхашка латта декхараш кхета а деш, цIенхалитта вIаштIехьдаьхад совхоза кхаь а ферме хьайбаш Iангара дахара балхаш.

Совхоза дояркашта юкъе лаьржача социалистически яхье дIабахача шин бетта эггара лакхагIа хьоккхам баьккхаб. Пхьалекъонгий-Юртарча ферме болх беш йолча Дзаурова Яхас. Цу юкъа хIара ше хьокхача Iаттагара 747 килограмм шура яьккхай цо. 667 килограмм яьккхай хIаьта Айдаева Зайнапа, Темирханова Маржана — 660, Сагова Марема — 660, Мальсагова Манкас — 647. Ишта дика хьокхамаш гойташ къахьег дукхача дояркаша.

Укх шера 2220 тонн шурен 480 тонн дулхи пачхьалкхенга доала декхар тIаийцад совхоза хьайбаш леладераша. Из толаме кхоачашбергхилар хьахьокх укх Iан эггара халагIча хана цар деча балхаша.

1984 шера январь-февраль беттаьшка хьайбай продукташ дукхагIа яхаран кийчъяраш, хьайбаш толаме Iангара дахара лелаьча республикански социалистически яхье котъяьнарг лаьрхIай «Назрановский» совхоз.

С. СУРХОЕВ.

Хьайбаш леладерий боккха толам

«Щелковский» госплемзавода жа Iуй йиъ бригада юкъе яьржача яхье дикагIа хьоккхамаш гойташ жа Iангара, доах вокхагIволча жа Iуно Эдильбиев Имрана кулгалдеш йолча бригадо. ХIара бIаь жийна тIехьа 126 Iаькар бе цу бригаде хIанз кхоабаш. ХIаьта шолагIа яьккхай моттиг Манапов Зайнде кулгалдеча жа Iуй бригадо. Цо бIаь жийна тIехьа 115 Iаькар хьалхебу.

М. ТКАЧЕНКО.

• • •

«Каргалинский» хьайбаш кхоабача совхозо боккха толам баьккхаб ханал дика хьалха карарча шере бIаь бетта дулх дохкара план кхоачаш а яь. Март бутт боаленьа кхы 30 тонн дулх дохка лерхIаш ба хьайбаш леладераш.

Из толам баьккхаб хьайбаш дика кхабарах. Юкъера лаьрхIача хIара бежана денбус 900 грамм дозал юттIадеттаденнад, планагIа хила доагIар 500 грамм долаш.

Скотникашта юкъе яьржача яхье эггара дикагIа къахьег Исмаилов Ломсултанеи Умаров Заинден кулгалдеча звенонарча болхлоша. Укх ах шера задани кхоачашгьаь бовла боаш.

Л. САШКОВ.

БОАХАМА ПАЙДА БАЬБ

Отчетни собрани йолаш ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза председатела Л. П. Ясницкая белгалдаьккхар цхьайтталагIча пятилетка кхаь шера шоай боахамо пачхьалкхенга пленал совгIа 868 тонн ялат, 206 тонн шура, 10,4 тонн тха дехка хилар. Цунца белгалдаьккхар дулх, баьцадараш, гейраш дохкара планаш кхоачашъяь ца хилар.

Боахаме дерригача кхоачамеха торонеха ма боагIара пайда ийцабац. Хьайбаш дебалара план кхоачашъяьц. Доахан хила вогIарел 141 бежан кIезигагIа хилийтад, хIаьта хьанхарч — 1800. Доярашта шоай декхараш кхоачашдаьд. ХIара кхоабеча Iаттагара яьккха шура планагIа хила йогIачул 53 килограмм дукхагIа я. Цхьабакъда, шоай планаш кхоачашъяьц накагIа доахан леладеш болча скотникаша. ПланагIа хила доагIар 280 грамм долаш ден-бус юттIадеттаденна дозал 271 грамм мара дац. Эсала ба из хьокхам Мерзоев скотник волча Iулацарча хьайбай — 177 грамм. кхы а эсалагIа — 96 грамм В. Хашиева лелаеча хьайбай. Цу хьокхама план кхоачашъяьц хьахарч кхоабараша а. 131,4 тонн дулх кIезигагIа даькхад цар. Цу юкъа Iаьсий хьалкхедарa план кхоачашъяьй 108,7 процент.

Укх тIехьарча шерашка доккха ае дора колхоза хьайбай боахамо. 1981 шера даьдар 132 эзар сом, 1982 шера — 93,5 эзар сом. ДIадахача шера цIена пайда баьб 194 эзар сом. ДукхагIча дакъе из хиннаб дикача фух дола шинарешм хьанхарчи йохкарах. ХIаьта бIаьрча колхоз хьайцача планагIа хила боагIа пайда 346,1 эзар сом болаш цIена хьахинна пайда 517,9 эзар сом ба.

Ишта дика хьокхам баккха вIаштIехьдаларах колхоза торо хиннай къахьегамхошта алапи лаьрхIа деннача хIара 1 сома кхы тIа 40 кепиг ахча хьожаде.

А. ЗИМАРИН.

Болхлочун уйлаш

МАЛАВ БЕХКЕ?

Ер кхоалагIа шу да г. Грозне Ленина цIерагIча проспекте [illegible] аьлгейтаза вIаштIерадь хургдола [illegible] на № 10 йолча специализированни гIишлои-монтажни управлене шоллагIча участка болхлоша монтажни балхаш дIадоладь.

ПланагIа дIадахача шера 15 декабре уж дерригаш йистедовргда, оаха социалистически декхар тIаийцадар цига балхаш деча № 2 йолча участка коллективо. ХIаьта тахан а гIехьа дукха болх ба це ба безар. Цига долча кхоачамбоацарех а цуна бехк берах а дуьйц спецСМУ-10 монтажник Хаматкханов Махьмада.

Вайна хоаш ма хиллара, хIана оаха белхаш ду аьлгейтаза вIаштIерадь хургдола цIа вай республике эггара хьалха хьодеш да. Цига болх бе тхоашта тешам баларец е доакхал деш дIадоладир оаха цу объектера гIишлои-монтажни балхаш. Бакъда, веста тха гIаддалар оаз хьелка дола гучадаьлар тхона. IуйрIйна къедаьхкача болх дIа ца болабеш шиъ, кхоъ сахьат денкъа дезаш хулар тхо. Вешта, хулар вымегм кийеса хургдаш, из'м тахкенаца къедоегIаш да. Фу бахьан долаш де из? Эггара хьайкерча даькъе тхона техника ца тоъар да цун бахьан. ХIаьта моллегIча гIишлои объекте боля ма хетта дIегIорбец, нагахьа санна, балха гIишлои техника тоъаш ца хуле. Цунах лаьца цхьа масал доаладергда аз: дукхьал сварочни агрегат цаI мара ца дилярах нийсса алаш, хIана бац, аьнна болхлой де хIама доацаш бегIа тха тахан. Нагахьа санна, из гIулакх нагахьа мара хулаш дацара-м ца ма токаргдарий оаха. ХIаьта из хIара дийнахьа, хIара даь, аьнна хулаш ма дий. ТIеккха малех цу доагIна бахке вар? Цунна бахке в эггара хьалха Нохч-ГIалгIай гIишлои управлени.

ТIеккха тхо баги боацаш Iотайнв дагIарах тхона алапи мерe доагIа. Сдельно-премиальни оалача методагIа къахьегаш да тхо. Тхона алапи ца дерал совгIа, мел зе да пачхьалкхенна оаза болх ца беш йоаккхача хана хуларi

Шин объекте къакхегаш я тха бригада. ВIашн гаьна а яц уж, цхьа бIаь метр мара. Цхьаннахьа тхоаш болх боацаш дисача шоллагIча объекте дIа тха уккaзе мукъагIа хургбацар-хьогI тхона бе болх. Цхьабакъда, цига а де валаргъеаш хIама хилац. Ларда гонахье алла опалубке хьайоаккхаш да тхо тахан, хIаьта хIана укх сахьета хьае езаш я бетон. Из шоллагIча этаже тIа хьоттIаенкха эза, гIанкха мазаниэмаш бий тха доалаьа? Яц! ХIаьта беламца на йола бупургйоацица бера а хоа.

Цхьаккха кхоачамбоацар е де белгалдакке дезаш. Боаремаргiа болх бера ярам эш тхона. Цхьа моллагIъяр санна е йоацаш, лакха ярам. Из а цаI мара яц тхога, веша дукхагIа хила а цар тIа болх хьаба туганн саг а вац, хIана аьнча, лакха гIишлош хьалъеча шин тайпара ярам эш. Цу саннечар тIа болх бе специалисташ дешара-комбинате шиъ хьиевье кийчбаьбац Нохч-ГIалгIай гIишлои управлени.

ХIанз тхона сагота эшаш я байконеш. Уж хилча дикка аттача бертбер тха болх. Уж хургйола гIулакх вIаштIехьдаккхара дукха сагота бац тха управлене кулгалхой.

Лоацца аьлча, оаха хьалъеш йола объект-м хIана е гIишлои-монтажни балхаш йисте дола дукха балхаш де дезаш я, хIаьта хIана санна мара тхона бола бе механизаци ца хуле цхьакха шера йисте ца йоаккхаш а йоа магаш я. Сай цIерегIа е сай нохкъостий цIерегIа се декар дар Нохч-ГIалгIайчоа гIишлои управлене кулгалхошка: боккъал тхо бола боацаш дагIаргдоацаш е тергаре хана эксплуатаца из хIа дIадала ииз кхоачаргболанчой хIама де хьана.

М. ХАМАТХАНОВ, спецСМУ-10 монтажник.

МИШТА КХОАЧАЩДУ ДЕКХАРАШ?

ХА ЗЕХЬА ЙОАЮ

«ХIара балха минутах бизза пайда эца». «Консенпрома» Октябрьски консервни заводе чуволдача дIаяздаьча цу дешаех бIаргкхийтача хетаду, балха хана кхом беш. цох бизза пайда эцаш ба-кх укхазара болхлой. Иштта дий-те из боьъоцца?

— Даьра да, — йоах завода кертерча инженера Гагалов ИсмаIала. — Тхьапта могачох вIалла ха а ца йоаеш, болх дерттIа дIабахийта гIерт тхо.

— Ай, ха а да йоайойла. болх дерттIа дIа а боде укх шера шин бетта план ца еш мишта дисад шо?

— Январь бетта газ кIезига хиларах эшаш йола йоьхал хинназар тхона сокаш йохье. Цул совгIа шушашка соках чуюотта лини ела из тоаеш хилар. Цо юкахехир тха болх. ХIанз-м кхоачамбоацараш дIадаьккха.

Кертерча инженера яхачох дерриге гIулакхаш дика делаш да заводе. хIаьта нерлача сезона кийча я ерриге цехаш. Лоацца аьлча, болх кхехкаш ба.

Цунах со а тайшавар, шушашка сок чуйоттача цехе чуваьлалца. Шийлача цу цехе шийна тIаювхача телогрейках я хьайрча ягIа цхьа кхалсаг. сок чуйотташ йола лини соца латт. хьабIаргагуш кхы болхло а вац. ВанкгI, ер я ия инженера дукха ха йоацаш тоаьй лини, тIаккха хIана соцай ер? Цу хаттара шоп делар цу чу ягIача сокаш йоахьеш йолча Чераева Зухрас:

— Котельне кхоачам болаш пар юаттабац, сок цунца йоахье езаш я. цудухьа тахан вIалла болх а баьбац оала. Ер-м хIара дийнахьа а хулаш да. Тха сменера согара дIа мел йинккхараш — 15 саг. кийча продукци чуйоле яьшкаш дIанийсье биттаб.

Делкъа ха хьатIаэттай, бакъда, Пайзулаева Дагмак сменни мастер йолча смена тахан хьабаь болх бац, делкъел тIехьагIа бой а тиниья. Сок йоаккхача цу цеха начальника Эльмураев Салмана а бехке ю котельни.

Цхьабола пах хул хьакимаш бехке бале а царна вас ца яр духьа, бехк кхычарна дIатIабехкаш. Царех волчох тера ва Эльмураев а. Вакъда, котельнера кочегар А. Баматгиреева-м яцар цу тайпарча нахах:

— Укх котелна латта дин котел, цхьатарра шавкха а болх беш хилац. ЦаI бехача вокхох пайда эц. Ах бутт хьалха хоам бир аз заводa кулгалхошка цхьа котел беха хиларах, аз вокхарца болх беча, юкъа из тоабар дийхар. Теркадданзар из. ХIанз цу хана болх беш хиннар а бехаб. вокх а дукха пайдана болх беш бац. Котельни бехке яр санна пайлана да гIулакха шоаш сагота ца хилча.

Ханах. хIара минутах бизза пайда эцачох тара дий гIуллакхаш? Котельни дерттIа болх беш хилча а делкъа ха хиллалца шоай болх бе йиш йолаш бац сок чуйоттача цеха болхлой. Хьалхарча сменагIа хиннача болхлоша хьаьь продукци дIаара а яьнна дIа ца кийсйича шоаш хьалъьр Iоэттае моттиг хилац царна. Цудухьа делкъа ха хиллалца из аралакха еш, цул тIехьагIа мара шоай болх дIабола бац.

— Делгъел тIехьа мара болх ца бой а план-м дIаех хIогара. — йоах сменни мастера Д. Пайзулаевас. — Ах ди грузчикий болх беш доаккх, вож ах ди сок чуйотташ. Болхлой дукха раьза болаш дац из гIулакх. Хала да ах дийнахьа норма е, вокх ах дийнахьа грузчиккий болх бань халча хIаьта а. Из болх бу болхлой заводе тIаьаш на хиларах да из. Цул совгIа, механизированни бац цар къахьегам а, ерригача заводе цаI мара автопогрузчик яц.

Этикеткаш кийчъеш бола болхлой болча чувода со. КIедарч бе а доахкаш уж бIаргабайча цецваьлар со. Шоаш хьаду-те цар уж?

— Хьа-м даьра дайра оаха уж. — йоах штемпельщица йолча Евлоева Хьавас. — Вакъда, хIара этикетка тIара къаьнара мах кIоцдаш теда а тедаш дIабекха безаш хул-кх.

Из мел дукха болх ба кестаде хала дац нiезаьга уйла йича. хIара этикетка теда а тедаш штамп тоIае езаш долга кхетадича. Цу гIулакхо мел ха йоаю-м дуьца а безац. Гой шоана, мишта шийла ва консервни заводе балха ханах.

Эггара «сакъердамегIа» дар заводера со арадаьлча тIехьа а кхайка шортерча инженера аьннар:

— Сел долчча бIаь мелкъа делаь, болхлой доттагIчуний а бац.

Аз ца ядича а ше ма дарра гуш ма дий из-м царна, бакъда цу гIулакха дукха сагота-м бац кулгалхой.

Ха... Цох пайда эца ма хоа, хам бечоа дика хIаьа я ма, бакъда ше вIалла лоархIаш воацачоа-м гайна е тайна духьалйоал ха. Иштта духьалъяргья из консервни завода кулгалхошта а шу чакх а даьнна, цун итог е эттеча.

С. АРТАМОВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

БЕРРИГА КХЕТАМА БОЛХ—ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА

—Къахьегама, интернациональни, патриотически атеистически кхетам кхиош хилла лу оаха дешархошта,— йоах Назранерча № 14 йолча профессионально-технически училища директора Арапиев Ювсапа.—Къулбаседа-ХIирийчен Черменски профессионально-технически училища коллективаца доттагIал долаш ба тхо. Уж тхо долча хьа а боагIа, тхо уж болча дIа а ух. Преподавателаца, мастераша вIаши опыт йоазийт. Училище хул Сийлахь-боккхача Даймехка тIема юкъе дакъа доаццаш хинна ветеранаш. Масала, Имагожев Iалаудин, Оздоев Мурад, Плиев Саварбик, кхыбараш. Шоаш а шоай новкъостаща а Даьхе моастагIчох лораеш дахча тIемаех дувцаш цар боккха патриотически кхетам лу кагирхошта, доккхал дайт вай турпалча Эскарах, цун бIухоех. Дешархошта цIаккха а дицлургдоацаш дIаэттар Советски Союза Турпал Аушев Руслан цига веча ди.

Училище хиннаб Социалистически Къахьегама Турпалаш «Экажевский» совхоза коартолаш кхею Албогачиев Артагlей Къулбаседа-ХIирийчен Пригородни районера хьажкIаш кхею Алагов Темерби. Цар дешархошта дийцар ялачаа программа кхоачашъеча шоай коллективаща доахача толамех. Юрта боахаме къахьегилга кагирхошта дезадолийташ къамаьлаш дир.

Коллектива боккха терхам тIабохийт дешархошта атеистически кхетам балара а. Арадул «Къона атеист» яха цангазет. Цу тIа преподавателаша, мастераша, дешархоша яздина динах шоашта хетараш, дина дувзадения деча вай замань хийрача гIулакхах, шоашта бIаргадайначох.

Болх беш я «Атеиста клуб». Цунна кулгалдеш ва мастер Торкоев Идрис. Совета членаш ба преподавателаши дешархойи. Уж ба Арчакова Милатхан, Араниев Iалихан, кхыбараш.

Атеистически материалистически темах йола рефераташ язъю дешархоша. Дешархошта атеистически кхетам лу физика, химе, исторе, литература урокашца.

Назранерча Ахриев ГIапура цIерагIара «Электроинструмент» завод хьахиларца хьахиний я цу предприятена уллувра из училища. Цо цу завода а махка кхыча предприятешта а йоккха квалифицаци йола болхлой кийчбу. Уж ба токараш, слесараш-ремонтникаш. Царел совгIа Iомабу юрта боахама эша болхлой а: гIишлош ю мастераш, трактористаш, автомашинни водителаш. Ше йиллача шерашка цу училища халкъа боахама кийчваьб 5000 къона специалист. Цига балха говзал Iомаь хIанз «Электроинструмент» заводе болх беш ба кхалха СССР Лакхехьарча Совета депутат хинна Дзармотов Муса, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Султыгова Несайхан, Наьсарен районни Совета депутат Могушкова Iайшет, Назрана автотранспортни предприяте комсомольско-кагирхой бригада бригадир Кодзоев Мухьмад, «Назрановский» совхоза механизатор Пугоев Салман, кхыбараш.

ХIанз училище балха тайп-тайпара говзалаш Iомаеш 500 саг ва, царех 35 йоI а йолаш. Царех бIаь совгIа волча саго деш дикеи тIехдикеи оценкаш а йолаш. 150 дешархо ва училища общественни вахара юкъе дакъа лоацаш, тайп-тайпара гIулакхаш деш. Училище цхьаккха шу дIадахийтадац говзал йола болхлой кийчбара план кхоачаш ца еш.

Дешархошта предметаш хьехаш балла говзал Iомаеш ба йоккха опыт йола преподавателаш Оздоев Лазан, Быбакова Александра Никитична, Дасиев Мухьмад, мастераш Хулагов Ибрахьим, Цароев Мухьмад, Тамбиев Къурейш, Пугоев Махьмуд, кхыбараш.

Училище халкъа боахама дика специалисташ кийчбеш хилара тешал деш да цун дешархой практика хиллачара а бейха кхычахьа балха бахачара а барнал оалаш чекхбоалаш хилар. Масала, Москверча Лихачева цIерагIча автомобильни заводе кхаь бетта болх беш а хинна дукха ха йоацчарп цIаснай дешархой группа. Дешархошта а царна кулгалдеши хьехаши хиннача мастерашта а Полонкоев Яхьяйнея Торкоев Идрисан барнал кхайкадир завода администраце, социалистически яхье кортало янихарахи дика къахьегама дисциплина йолаш хилларехь 2 диплом делар, хIаьта дешархошта МержоевгIар, Вахийнев Мухьмадан, ЦицкиевгIар Мухьмадан Даудан, Арчаков Бахьауддина — сийлен грамоташ.

Училища дешархоша совхозашна хьувкъам чувшача хана доккха новкъостал ду. ДIадахача шера цар чуйицар 100 тонн совгIа шекар доаккха свеклаш, 1000 тонн совгIа коартолаши хьажкIаши. Цар доккха дакъа лоац город Назрань тоалрая коаьярак юкъе а.

Цу тайпара дешархой общественни къахьегама юкъеозаши цунга безам бохийташи кхетам лу училище. Из айха бува интернациональни атеистически кхетамца.

Ю. ТЕГАЛОВ.

КАЗАХСКИ ССР. Наташа Геллерт Целиноградски областа Амангельде цIерагIча целинни совхозе болх беш я, лаьтта оах, алат кхеду, кхиина тIехьа юг баккаве дикагIчарех цаI йола кагирхой эзаю, хIаьта яхье хьалхара моттиг цхьаккхьага а дIаяккхийтац. Производственни хьокхамаш дакха хилларех Н. В. Геллерта Казахстана Ленински комсомола премией, Антелина Пашкай цIерагIа йола ераз хьоккхай.

18 шу даьнна яр Наташа керланий бюллетенаши тIа цун цIи гучаьннача хана; цу хана халкъа депутатий районни Совете кержам кхаж тессабар цунна тIехьа. ХIаьта хIанз шоллагIа тем Наталья Владимировна Геллертах из вачтахьалкхой Iадала лакхехьарча органе целинникий шиалалла хиний. Н. В. Геллерт юха а кержай СССР Лакхехьарча Совете депутаталле.

СУРТА ТIА: шиъ воIаца Арманца я Н. В. Геллерт.

В. СВАРЦЕВИЧЕН
В. ПЕТУХОВЕН сурт.
ТАСС фотохроника.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

Шин тIема доакъашхо

Сона хаст-хаста письмош доагIе кхагара, къаьстта цIийн дагча хана. Цунна яз са творчестве лостув болаш, са ногаш-маьрша, ираве хилар, сигале даим къйкха кулга. Аз а иштта дош лу цун кьахатанга. Уж къахатан яз лу сона город Нальчик яхач йолча фронтовой медицински йиша хиннача Албогачиева Исмайлий Тамара. Дукхача шерашка Назрана а хила вай вахахо я Тамара.

Массехк шу хьалха яйзар сона из. Назрановски военкомате ватача, аз дийхар районера фронтовикаш хиларах сайна бовзийтар. Сона могадир Исмайлий Тамарица вIашагIкхета. Из хиннай белогвардейски Финляндецарчи фашистски Германецарчи шин тIом дIа дакъа лаьцад.

Назрановски районни больнице дар яз. Больница керттерча лоре кабинете вайIар со. Цо хьачуйийхар медсестра Албогачиева. Вай ког а ловзаш хьачуяьлар Тамара, цигтара дIадоладелар тха вIаши довзар. Кхадсага ховзал Тамаре юхь тIа йисалхе а, такхан хьагойтар цун вахара цикъ атта ца хинналга. Шийх лаьца дувцача хана дагаухарда сатийна ца юташ, къурган а деш дувцар. — Назране дьй со. Са наьна лаьтта да ер. Йоккха хулаш йоагIаш школе яхар. Деса цанаси лаьрдIадер совецениита. Деха ялача хана уйла керта чу ессар сона медицински болхло хила. Орджоникидзевски фельдшерско-акушерски школа чакхъяьккхар. Деша хьалхара цхьана Кобе яхача юрта хьожайир болх бе. Цига аз даьзача цхьа шера болх бир.

Баккъда, Тамара лор хила ловш яр. Цудухьа кийсъелар из Ленинграде а. Цига цо болх баьб медицина тохкама институте, тIехьагIа туберкулезни диспансере медицински йиша йолаш. Уж шераш хьхьа дIадахазар. Цунна байзар медицина Iалманаш, цIиезза лораш. Цо дуккхадар Iоваде цига, баккъда, лор хила лаьтув белаьар.

Финляндецара тIом хьайра. ТIема форма тIайийхар медицински служба лейтенанта Албогачиевас. Уж шераш дагалувийцаш цо дуна:

—Тхона, медикашта, хьалхадагIача доацьтоцца цхьаьщ, цу тIом тIа атто бацар. Листача хьупашка, ушалашна гIолла, шелалагIа доарахоцта гIр дац, уж кулг-кара дIа-яха ятуьлаш. [illegible] чоьнаш [illegible], операцеш еш лелар тхо, баккъда, иштта хало яле а хIаране вахар бахьан къовсам доаттабора оаха. Из «кеахкаш» чакхъяьннача хана тхона, цун доакъашхошта, хацар тхоашта хьалхадие кхы а халагIа хьалаш оттаргдий.

Цагара маьрцача къахьегамга юдаера Тамара. Москве цхьан завода медпункте болх а беш яхаш яр из. Дукха а деноп, бетташ дIаухар. Дерригга а хила хабаргIача бесса дар. Цо юха а уйла йир лор хила, баккъда, юха а во кхача беза вай мехка — гитлеровски Германе тIом хьоабир.

— ТIом 22-ча июне хьайра, хIаьта со шоллагIча дийнахьа, сай тIема форма тIа а йийха кийчьалар, цу дийнахье а Малхбузен фронте эвакогоспитале дIакьоайир.

— Тхоай дIа-юха лелаш йола госпиталь оаха сецайир Сунжичи, Ельна районашка, Глотов яхача моттиге. — дуц яр. — ТIемаш уйзара, дукха цIий Iомехкадеш дар. Доарехой [illegible] гIаш, цхьабараш посилкашца, машинашца тIаккхуьхьар тхона. Цхьанкха ди а бейса а сетийна лацар кIай халатаи дукхача паха. Цар кьовсам доаттабора хIара сахье. Везар йоажалгара [illegible] тIехьа. Дукхабараш тьле дIабахийта безам хулар — уж бар хала човнаш хиннараш. Из деши буси са цалоIаш медицински болхлоша беш бола болх бора моастагIчунна цIаккха ца совача цIере алан кIал.

ХIаа, атта хиннац медикашта. Медикаментий, [illegible], доарахой дIа-юха кхахьа транспорт лахара йоанхо в езар цар. Цу хIамаша датадохийт ер масал.

— Йиъ автомашинаца доарахой йица дIадолхар тхо. Навиъ тIа бейаи хьовчаделар. Госпитала комиссара Никитина со дIатIа в йийха аьлар. — Тамара, доагор лаха дезаргда Iа. ДIахьенача юрт гой хьона, цу юрта гIол, гIулакх хила а мег хьона. Йолаена ахар со. Ираве юрта МТС йолаш хиннаяр. Цигарча болхлоша Iалаьмата сиха тхона доагор а денна дIадакар тхо.

Цкьа тхоай госпиталь Подольск яхача города юкке соцайир саха, дерригга а дIатардалча саьш хийтар. Из иште харцадацар. МоастагIа чун самолеташ тIа а лаьхи, бомбаш йийтта машинашкьа гIий сатала ургIадхийтар. ТIаккха тхо дIахо дахар тхоашта къайлаагIа моттиг а леха.

Исмайлий Тамара Ленинградски фронте а хиннай, Украина, Чехословаке лаьтта гIолла тIемаша лаьтта а хиннай. ТIом тIаро юха а Москве йоагIа из.

Цига курортий управлене, цул тIехьагIа Ялте санаторе начальника заместитель йолаш болх бу цо. Ангарске а хиннай Тамара болх беш. Баккъда, ше яьча медиц Назране, юхаерза лаьрхIад цо. Кхаьхат дайтад цига. Цу гIулакха чIоагIа раьза болаш жоп деннад Назранерчар. Иштта йолаенай из район больнице къахьега. ХIаьта карьдача «Электроинструмент» заводе медпункт хьайийлача, цига болх бе йоьда из.

Лораш кхиаьнт хувца могадарагIа, хIанз шин тIема доакъашхо Черсий-Ваккарой [illegible] лаьш я.

С. ВОРОНИН.

Массанена дукха везаш

Фенол хьадоькхачуя тIехьагIа емкостащка чуйисача конгах цIи яьлар. Пийшаш лелхар кхерам болаш оттар хьал. ХIара минут сакьата нийсса яр. Пожарни отделе телефон а теха, цIи йоаеш йола команда хьалхачарга хьежаш, гIоьмерца, кхыйолча инвентараца цIи йоае гIерташ бар цехера нах. Цу хана цар бIаргкхийтар лоамий пролетариша гIолла бе йоалаш шиъ огнетушитель а йолаш дукхьел цIера ала мухьарбаьнача моттиге сов сиха адарах вуьхьаш тIаьоагIача цхьан сага.

— Ва нана лларг! Ай воагарга хий из дIара саг, ва малав из? — аьлла мухь бьлар цхьин кхаьсагаге. — Из даьра ва аппаратчик Ушаев Султан, — аьлар гулбенначарех цхьанне. — цун да, тIемаш къахьеганчев ветеран Ушаев вовзацарий шоана?— аьнна. ХIаьта ше дIахкалли гIерташ санне тIаеттадуш хинна цIи йоаеш вар Султан. Дукха юкъ ялале гIо де тIабаьхкача новкъосташа цхьана вIаштIехьдаьлар цун цIерал котвала.

Цу хана Ушаев Султан тараьар багах ала тувсача сармакх латаш воалла фаьлгаш тIа вувцача турвала. Массехк минут мара ца йыьнадцар цIи лоттаенна. ХIаьта кьахц маькарло, цар денай бахьан вIаштIехьдаьлар ерригача предприятена доккха зе де тарлуш дола из хатар тIера даккха. ХIаьта цига денали къонахчаьа гойтар атара хьалхарча дуькъе Ушаев Султан вар.

Цун цIи яьнначул тIехьагIа СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода къахьеганхошта атара хьалха дагадох из цIи лаьнна ди...

МоллагIа хало тIеоттарах вохаргеоацача производственникашах «ва тха гвардееш» аьле, цIи йоах цун заводерча нах. Из иштта да а ди. Ше укх заводе балха венача дийнахьа дехиз шийгара гIалат ца доаккхийташ, уллуврча новкъосташта хьокхаш телаш лаьвоагIарех ва Султан.

1957 шера дукхьашка къахьегама наькъ тIа ваьлар Ушаев. СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода бархI класс ма яьккхинге вера из балха. Аппаратчика учиникалла болх бе хьавийнар Султан юххьанца. ХIаьта балха эттача номер 17-18 йолча цехе из тIаьоагIвар, ший болх дика бовзаш, йоккха опыт йолча хьехархочунна Ковалев Аркадий Михайловичо.

«Доалаше а яра доалл хIарихха», оалаш да дале хица, иштта чIогIа хIама зен баккха харца, хIама хара тIаккхуьш хиларца белгалваьлар Султан цехе вела йоккха юкъ ялале. Из иштта хилар гIа воаккхий веш вар Аркадий Михайлович. Нийсса ши кIира даьлча экзамен дIалла боьхо ехар Ушаевна. Массадоаца хIамах дика кхеташ вола зIамсаг аппаратчикалла хьавийнар. Атта бацар аппаратчика болх. ДукхагIа дола балхаш кулг-кара де дезаш дар цу хана. Яхар хIанз санна ниэ бола механизмаш, техника. Фенол доаккхача цехе вар Султан болх беш. ХIаьта ерригача цеха сменни задани 350 килограмм фенол даккха дезаш яр. Новкъосташа чу ца хоьшаш дикса фенол, тарзашца уьхва а увзаш 25 килограмм кийсдеш къахьега дезаш хулар болхлой. Дукха юкъ ялале из болх аттача баккхара даьнъе меттел завода кулгалхой а цецбоалаш рационализаторски предложени ехар Султана. Из бахьан долаш хIара сменгIа 1200 килограммага кхачалла фенол арахеца вIаштIехьдаьлар.

Ше ваза производства дадоархIаш вола Ушаев Султан заводе дIадоладаьча моаллагIча кердача хIаманна юкъе айха дакъа лацарца белгала ва атара хьалха.

Продукце боараш лакхбаре, дикал айяра, балха хадача процессашта механизаци юкъейоале завод йоаленача хана, керда оборудованеш дIаоттаеча сангараш йолаш, кхыдола балхаш деш чIогIа новкъостал дир Ушаева. Шийх балхара мукъа волча хана дора цо уж гIулакхаш, дацар кулгалхоша дийхал цар хьадхалавьлха-м. Цо уж дора ший дего хьехарва, ше коммунист хиларах тарра.

Вай ма алдара, Ушаев Султан дика рационализатор а ва. Цуна дола къаьтта масал да ер: катализатораш цIенъеш, царех йоахка фильтраш хьалхе езаш хулар хьалхагIа. Из чоалханеи дукха за дIайодаши болх бар. ТIаккха Султана еша предложенех фильтраш хьаяха ца езаш цIенъе вIаштIехьдоалийт катализатораш. Цох хинна пайда 4583 сом ба.

Чоалхане технически технологии йолаш предприяти я СССР 50 шу дизара цIерагIа йола Грозненски химически завод. ХIаьта цига болх беш бола дех а хила беза лакхара сакхетам болаши шоай балхах дика кхетам. Цудухьа Султана дика цIетадора производства «къайленаш» йоазара ший дешара боарам лакхбе безилга. Иштта, цо болх бешше а сайрийнарча школе а ваха йистеййоаккх 10 класс. Технически литература дешарца лакхъю ший знанеи кIоаргал. Из бахьан долаш балхах дика кхетарал совгIа, цох хул кагирхой хьехархо а.

Механизаци автоматизаци юкъейоалаяр бахьан долаш эттача баьхиаб аппаратчика болх.

Болх беш латт фенол арехаца йоккхий реактораш, кагий хали мехкарийи дика воархIабу аппаратчика балхах. «Укхаьа-м дисадац аз де дезаш цхьанкха хIама», аьле хетаду, ерта болх ца лехаш волча Ушаев Султана. Балхага кхувдаш да цун доккха ши кулг. Цудухьа цо кулгалхошкара дах ше вархIагIча цехе оборудоване тоалро слесарь волаш болх бе хьожавелга.

— Ер я йиза къонахчун моттиги болхи, — оал Султана бегаш беш ше вархIагIча цехе чуваьча. Карда оборудоване дIаоттаечо я ехар тоавача а хьинаре дакъа лоац цо. Цехе чуваьча дукха юкъ ялале цунна лу «Шийх профессех дикагIвар» яха цIи. Цудухьа массехк шу даьнча заводе номер 1-101 йола керда цех хьеллача хана шийх балха гоьзачх хиларах тарра цига керда оборудоване вIашагIйоллача, из цехе дIаоттаеча гIо де хьожаву Султан. Цхьабакъда, ер кхоана кердача цехе болх бе дIаьоди кхача хана цIаьхха аварийни хьал оттар вархIагIча цехе. ХIаьта из бахьан долаш юха сага мегаш яр вархIагIча цехаца бувзам бола кхы а ши цех. ТIаккха цу гIулакхо доккха зе де тарлора предприятена. Ремонтникаша цунца дагабовлар духьа Ушаев Султан хьавийхар. Цига а гойтар цо советски сага цIаккха дохаргдоаца дехали кьонахчала. Чехка шийна тIера курла дIа а яьнна хий хьадеттаргдоацаш задвижка дIакьовла дагахь резервуарача йийхар Султан дукха уйла а ца еш. Хьала ийс сахьата болх баьчул тIехьагIа тоне вIаштIехьдаьлар ера хинна оборудоваши. Смена чакхъяьнна дика за яр; баккъда, цIавахарь рака вацар Ушаев. Ше дакъа а доацаш тоалъеча оборудоване болх машта бу хьажар духьа хьалору из, уралатта ца могаш ше вIаьд-[illegible]

Производстве сахна предприятие общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац Ушаев Султана. Из ва цеха профгрупорг, халкъа дружинник, Заводски районна суда халкъа заседатель.

Цун хьанала къахьегам белгалбоаккхаш тийшна совгIаташ дукха да. Царех я Ленински юбилейни медаль, степеня орден, «Социалистически Къахьегама Сийлен III-ча яхье боуйлынар» яха массехк Знак, кхыдола кхы-[illegible]

— Кердача толамашка кхача тхоай хьинаре низ кходергдац, — йоах Ушаев Султанеи цун новкъосташеи.

И. КУЗАЕВ,
пенсионер.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕРИЙ ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет хьежай кхаштхара бIаьстан балхаш вIаштIехьа а долаш чакхдахара, ялат а кхыйола лаьттан продукташ а чуярен кийчъярен планаш кхоачашъяра кхы тIа а де деварех долча дешага.

ТIайийцача сецам тIа белгалдаьккхад колхозаша, совхозаша, агропромышленни объединене предприятешек организацешек 1984 шера бIаьстан кхашка деча балхаша кийчо яра а уж чакхдахара а хоадам болаш дола балхаш деш хилар.

Цунца цхьана цу гIулакха бехктокхам боккъонца кхета а беш чакхьлихкац балхий ерригга комплекс массанаьха в. Дукххача моттигашка шорттага ду уж балхаш, бокъонца доал дац, кхоачамбоацараш дIадахара сарцагIболац. 1984 шера бIаьсти юа культураш дIаюа ха хьатIакхоачаш 6,4 эзар гектар аьрб я ахаза. Лохача темпашца ю техникана ремонт. Къаьстта новгIа долаш хIама да догIан хьисапе хий детта машинаши насосно-силови агрегаташи эсала кийчъеш хилар. Запасни оатхалаш ца хилар бахьан долаш вIалла еш яц ремонт доакьар кийчдеча машинашта.

НГIАССР Госкомсельхозтехника [illegible] кхоачаццу запасни оатталлий ремонтни материаллий дакъера колхозийн совхозийн хьашташ.

НГIАССР Госкомсельхозтехника, Госсельтехнадзора тIахьожам доаттабац техникана ремонт мишта ю хьожаш, хIанз а йолаш я техникана ремонт шоадагIа юха е езаш хула моттигаш.

ТIехьадоалаш латт дIадув фу кийчделга. Шалински, Урус-Мартановски районий дукххача боахамашка долаш дац из бизза боараве.

Массанахьа а эффективни пайда ийбац органически минеральни удобренеш, колхозийн совхозийн цхьадола дакъа Iалашдаьдац индустриальни технологецца ацача гербицидашца.

Цхьайолча районашка вIаштIехьдаьккхадац бIаьстан ду яхашнара балхаш лоацадача хана чакхдахара, цIарарашка хьежжа механизаторски кадрашца дешийтилга. Де деза гIулакхаш дац механизаторий кхыча профессий кадраш кийчъяри цар квалификаци лакхъяри.

ТIехьадус мелиоративни система, догIан хьисапе хий детта техника, гидротехнически гIирсаш кийчделга, де деза гIулакхаш дац хий лехкаш лаьтта леладу зонаш хица Iалашъяра. Чакхдаьнадац колхозашкен совхозашкен боахама чура хий дешна системаш кийчъяра балхаш.

Шортага юкъекхуь боахамашка коллективни подряд.

1984 шера кхашкара бIаьстан балхаш ханнахьа а дика а чакхдоахилга, ялат а кхыйола лаьттан продукташ а чуярен кийчъярам планаш кхоачашъелга Iалашдара, хIаьта иштта СССР Министрий Совета а РСФСР Министрий Совета а сецамаш кхоачашлара Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето юрта боахама, мелиораци хий [illegible] министерствай, «Чеченингушвино», «Чеченингушплодоовощхоз», «Чеченингушсельхозхимия» яхача объединеней, хлебопродуктий Госкомсельхозтехника управленей кулгалхой, хIаьта иштта районий агропромышленни объединеней кулгалхой терхам тIаоваар бIаьсти культураш дIаера кийчо ярца дувзадена дола дукха декхараш оперативно къестадеш ца хилара. 1984 шера бIаьсти кхашка деча балхашта ханнахьа кийчо ярах уж толаме чакхдахарах де деза гIулакхаш дарах а кхоачамбоацараш дIадахарах а бола бехктокхам духхьал цара тIалатташ хилара.

Юрта боахама, мелиораци хин боахамен министерствашта, «Чеченингушплодоовощхоз», «Чеченингушвино», объединенеш НГIАССР Госкомсельхозтехника, хлебопродуктий управлени, горисполкомаш, райисполкомаш, агропромышленни объединенеш декхарийла я отташ латта хьал теркал а деш, планагIа чуда лаьрхIа ялат, кхыйола лаьттан продукташ чуяхьилгех цу дакъе тIадиса декхар ма тарлу дIадоаккхилгех Iалашдара кхы тIа а де дезаш дола гIулакхаш белгалде а чакхдаха а.

НГIАССР юрта боахама министерства, «Чеченингушплодоовощхоз» «Чеченингушвино» яхача объединенеш, НГIАССР Госкомсельхозтехника, кхыча юрта боахама ведомствашка де деза да юртбоахама культураш хиш дехача лаьтташка индустриальни технологецца программированни хьувкъам болаши кхоача къаьстта лостам бола боахамашта эшаш йолча техникица, дакха динна йолча дIадувча фуьца, минеральни удобренешца, бацоагIаш лоаяра средствашца, кхыча материальни средствашца Iалашъяр.

Хий декха лаьттаи йолча районашка хий геттара кIезига хилар терхал а деш, белгалде деза хий лехкара йола системаш хица Iалашъелга тоадара тIадерзадаь хаьадде доли практически гIулакхаш.

ДукхагIа терхам тIабахийта беза нахаца беча балха, организованности дисциплинеи тоаялара, социалистически яхьах хьахуларашсовдахара. ЛоархIаме да агротехнически гIулакхий ерригга комплекс ханнахьа а дикал Iалаьмате лакха йолаш а чакхъяьхкхар доккха пачхьалкхен маIал долаш хилара хIара къахьегамхо дIакхетавар. Из декхар кхочушдара механизаторий лоархIам боккха хилар теркал а деш, тоабе беза звеньяшка, отрядашка, бригадашка беш бола болх, лакхъе беза механизаторски кадрий квалификаци, [illegible] профтехучилищаш кхета-яьхараш боахаме соцабергбола гIулакхаш.

Кхашка балхаш деш берай уйла тIеерзабе еза шоана хьегача къахь тIехьара хьахулар алсамдаьккхара, дIадодар локкара, баьцоагIий продукце производство сакъийккхара, шерагIа пайда ийбе беза боахама расчетах, коллективни подряде тоабех.

ДЕГIАКХУВЛА БУВЗАМА СРЕДСТВАШ

НГIАССР Министрий Совете дийцад Нохч-ГIалгIай АССР бувзама средствий дIахо дегIаккхуалара де дезарех дола дош.

Белгалдаьккхад, бувзама средствий дегIайоалаярал эргалаха тоаярал, материально-технически база чIоагIъяра, республика бувзама предприятеши узлаши кердача техникаца Iалашъяра республике хоадам болаш бола болх баь хилар. ЦхьайтталагIча пятилетка кхаь шера кхоачашъяьй города телефонни сеть дегIайоалаяра, городашта юкъерча бувзама каналаш совъяхара узлай коммуникаце каналийн телеграфни бувзамеи, [illegible]

Цунца цхьана кхоачашдаьдац белгалдаь хинна республике бувзам дегIайоалабара тIадерзадаь дола гIулакхаш. Город Грозне, Ачхой-Мартановски, Веденски, Малгобекски, Советски, кхыйолча районий бувзама отделеней цхьадола дакъа хьалха шоаш хиннача тайпаре цу балха лаьрхIа йоацача помещенешка я болх беш. ЛаьтIа лел наха чубаха моттигаш хьалльча кердача районашка бувзама отделенеш хьеллара доц къоастадар.

Хала дезача тайпара дика дац бувзама предприятеша лоаттаду гIулакхаш. Бокъонца терхам тIабахийтац анализаи телефонни сетера кхоачамбоацараш дIадахарах. Телефонни бувзам меттаоттабарах йолча заявкай доккха дакъа хIанз а тIехьа ва болх бара йола контрольни ханаш телха а еш мара кхоачашдеьц, цу тIа а царех кхоалагIа дакъа шоллагIа тийнача заявках латт.

Шенхаштара кхоачамбоацараш да почтови бувзам вIаштIехьбаккхара юкъе. Моттигаш я почте корреспонденцеша дIакхачийтара ханаш телхаеш а, хIаьта иштта почте гIолла дIалахьийта хIамаш йоаш а.

Грозненски горисполкомо сов шорттига къестаду город Грозне автоматически телефонни станцешта йола задании хьалъяра дешаш, вакъа лацийтара хьисапе уж хьалъяра кхъейоалаььац промышленни предприятей средстваш. Нормативни а договорни а ханаш чIоагIта телха а еш хьалъю Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлени «Чечингсельстрой» трестои город Грозне доставочни почтамти город Назрание районни бувзама узели. Шенхаштара зеваш ду бувзама лахь-дуьхьа гIишлош еча организацеша линейно-кабельни гIирсаш каст-каста дохадаро.

НГIАССР Министрий Совето тIадилад бувзама производственни управленена кхоачамбоацараш дIадахар, республикера телефонни бувзама дикал лакхъяра тIадерзадаь гIулакхаш дар, телефонни бувзама объекташка кийсалу кхоачамбоацараш хилалаьа дIадалар, телефонни бувзама предприятей балхахой дисциплинеи бехктокхами лакхбар. Республикера бувзама средстваш дегIаккхувлара цхьайтталагIча пятилетка заданеш дуццалла а йоаш кхоачашъяра кхы тIа а ишин йола резерваш лехар.

Нохч - ГIалгIай гIишлошеча управленен «Чечингсельстрой» трестои де дезар да город Грознера доставочни почтамти Пригородни веселкера 150 моттиг йола пионерий лагеря 1984 шера IV кварталеи город Назранера бувзама узела здани 1985 шерех хьалъьяьха еза хилар теркал а деш, утталь гIишлошъяра могтаьни балха план йиллача хана дуццалла а йоадаш кхоачашъяра тIадерзадаь доля гIулакхаш кхы а доле.

Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министерства, «Чеченингушплодоовощхоз» «Чеченингушвино» яхача объединенеш Iалашдоала 1984 — 1985 шерашка республика совхозашкен колхозашкен производства чура телефонни бувзамаш хьалйаь лахара балхал кертерча лакъе лаь доакхилга, хIаьта иштта диспетчерски бувзам шерра дегIабоалабелга.

• ХЬАЛХА ЛАТТА ОПЫТ — МАССАНЕНА

Баьцадаараш дукхагІа хургда

Сови баьцадаараш кхедеш итт бригада ю Грозненски районан «Пригородный» совхозехь. Царна юкъахь яьржача социалистически яхь хадданза хьалхе йоккхуш хьайогІа КПСС член Гулаева Тамаре куьйгалла деш йолу бригада.

Тахана шу совгІа хаъ я Гулаевас баьцадаараш кхеду. ХІаьта, цу юкъа цхьа шу дІа а дахийтадац цун бригадо плани тІайаьцна декхари толаме кхочуш ца деш. ИттлагІчу пятилеткан планаш кхочушъеча доккхий хІамаш карагІдуьйлаш къахьегарах Даьхено Къахьегама Цуьна Байракх ши орден а ента белгалбаьккхиб цун хьаьнала къахьегам. Из я Нохч-ГІалгІайн обкома член, Грозненски райсовета халкъа депутат, алх бера нана.

Вайга, карагІдаьккхинчох кхочам а хиина сатуьйсаргдарех яц Тамари. Халлакза вайга торонаш ю. Іилманан карагІдеьккхинарш дикаллахь цуьнан бригада балха юкъедоаладе гІерт, иза цуьнга кхочамех. Цхьаьнхазарех, органически минеральни удобренех, техникех, кхьдарех ма мегга пайда эца гІерташ къахьег цо вьш а бІарге цхьо гІоьйца болаш болча цун бригадерча бохалхоша а. Цудухьа вІаштІехьдоал цун бригада цо хьоттам болаш лехьача шера в помидораш, нарсаш, кхьъбуп, кхьнагІараш дика хьуьйгъахде а хІаьта шоайта хьалхашта латта декхараш толаме кхочашде а.

1981 шера август бетта Болгаре яхкина Гулаева. ЧІоагІа терхам тІабохийташ хьежай бригадир цигарча кхаш леладераша дечу балхашка. Хьувкъам дика болаш баьцадаараш хьалкхедарал совгІа уж дІацуьйша цар хьувкъам чуьйрачуш ханаш йа хьаьнара, нуьй-нара деш дола балхаш мІезигдара механизаци юкъедоалалар декхий хІамаш карагІдаьккхаб Болгарерча баьцадаараш лелайераша.

— Апрель бетта а, май бетта а, июнь бетта а, шоай хоадаьвча ханех дІакхецира помидораш, нарсаш, кхы тайпа баьцадаараш. Масала, апрель бетта дІадийна дааргаш чуьйца доалладе а кхьача хул май бетта дІадийнараш, уж чуьйца доалладе а хьаьжт июнь бетта дийнараш. Цу гІулакхо вІаштІехьдоалийт уж чуьцара болаш гургІанна эггара тІеххьара деноп хІоттІехкачаьлла дІадахьа. Механизаци юкъе а йоалаеш шоай болхлоша цар хьувкъам чуьйца, — дувц Гулаевас. — Цу опытах пайда эца лерхІаш ба тха совхоза хкаш лелалдераш.

1982 шера май бетта Болгарерча доттагІаша санна массеха гектар помидораш дІайийна хинай Тамаре бригадо. Апрель бетта дІайийнарашца ийсачча цар хьувкъам еалагІа хинаб. Бригадира ялачох хІама кийсденнад дІайийна рассада кхиача фух ца тилларах.

— Со дог тайша я, — йоах Гулаевас, — Іилма-тохкама институтаца лага в даьнна, укхазарча лаьтто дикагІа тІакхаргйоала фу Іалешта тха вІаштІехьдоала Болгаре санна хІара гектара тІара 600—700 центнер баьцадаараш лаха аьттув бергхилара. Иштта, къахьега тхо декхарийла ду Москвай Куйбышевски хорнаний округерча хаганархошца вІашагІтехетар делаш КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненкос дайча къамаьло.

Укх деношка «Пригородный» совхозе Гулаева Тамара йолча а балхе цун бригада балха опытага хьажаш хилар «Чечингушплодоовощхоз» объединене а, совхоза а специалисташ, баьцадаараш лаладераш.

КПСС XXVI съезди цул тІехьагІа ханнача КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхочашдечура шой бригадерча болхлоша деча балхех лаьца къамаьл дир Гулаевас. ДІадахача шера хоттаме чІоагІа духьале яьле а кхаз дІакхаьчаб 63 гектар хулаш долча кхан хІара гектара тІара 222 центнер баьцадаараш даха, планагІа хила доагІараш 195 центнер долаш. План дикка тІехкхоачаш а еш пачхальхкенга дехнад 1222 тонн тайп-тайпара дааргаш. Дикка тІеххоачашьяй бригадо пятилетка хьалхарча шин шера план а.

ШоллагІа шу да Гулаева Тамара бригадо коллективни подрядагІа къахьега. 50 сег чувоалш я ца. Укх шера 84 гектара тІа хьалкхедергда помидораш дукхагІа а йолаш, тайп-тайпара баьцадаараш. Кхан хІара гектара 40 тонн органически 1 тонн минеральни удобренеш яхий, цул тІехьагІа гурахьа вахад. Из лаьтта Іан деношка цІавкха кхаь а кхаь бокъонца кийчаь Іоввийд апрель бетта лаьтта дІоахделча баьцадаараш дІаде мара ца деш. 8 эзар квадратни метр хулаш йолча [illegible] хьалкхеду цун бригадерча болхлоша шоаш а совхоза еррига бригадаша а укх бІаьсти дІахергйолча помидорий, кхьуьпа, нарсий, кхьча дааргий [illegible].

Тамара дешкал а деш цІераш йоах хьинар айденна къахьегаш болча болхлой. Къаьстта белгалбаьннаб Магомадова Хеде куйгалдеш йолча комсомольско-кагирхой звенопара болхлой. Царна юкъе я райсовета депутат йола Идрисова Хапсат, Гараева Хьава, Исаева Зура, кхыбараш. Кагий бераша яхье баьнна къахьегаш ба ханна болхагІа бараш а. Хьинар кходаш «Знак Почета» яха орден делаш йолча Юсупова Маржана кулгалдеш йолча звеноцарче Байсарова Амината, Даудова Мелимата, Тесиева Белитас, кхыбараша.

Гулаева Тамара бригадо механизатор ва цун цІенда Дауд а. ХІаьта, Зура яха цар йоІ а цу бригаде болх беш я бригадира гІонча йолаш. Тамарий Зурая Москверча Еррига Союзни юртбоалама технику ме заочно агрономий дешар деш ба.

Укх шера планагІа 1072 тонн баьцадаараш пачхальхкенга доала делаш ба Тамара бригадера болхлой. Цар социалистически декхар тІалайцад 1200 тонн уж [illegible].

— Болгарерча доттагІий опыт кха дІа ма кхоачча балха юкъе а йоалаеш, из декхар толаме кхочашдергда оал! — дош делар Гулаевас.

— ТІаккха пхьайттлагІча пятилетка план цхьй бригадо пхь шера кхочашхьай аьнна рапорт дала боаьо йолаш хургья Тамара! — тІатох объединене начальника.

Совхоза директора Амаева Зулай Нухмаевас а дош лу 7100 тонн баьцадаараш 3600 тонн сони кхерарча шера пачхальхкенга болча шоай коллективо тІайца декхар кхочашдергхилара.

С. АУШЕВ.

ОБЩЕСТВА ВАХАРЕ ХЬИНАРЕ ДАКЪА ЛОАЦ

ЧЕХОСЛОВАКИ. Общественна доал деча, производствени гІулакхашта хьалхьа шерра дакъа лоацаш хилар — социализма керттерча карагІдаьккхарехи цун совенехх цаІ.

СУРТА ТІА: Яна Дворжаква — Чехословаци Іалашоний анализе макромолекулярни химе института лаборантка. ХІана Ікъамаь Іалгиний анализе учреждени беррагача болхлоех кхаш — кхалхах.

ЧТК — ТАСС сурт.

ЙИЦЛУРГЙОАЦА БІАЬСТИ

[illegible] традицеца бІаьхий йолча «ЦІена Чепели цуьна кене волаш комбинатера музее дІачуйттевар со. Духхьалехь экспонаташта юкъе белгалйоалаш я къаьстта латташ йола цаІ, хІаьта токарни станокаш, металлургически оборудованеш, автомобильни двигателиш, юкъ-йоахкана промышленности хьыйола хІамаш ераведии лоачо укх заводо из хьачьдоа тора дацар гІулакх. Из эр радиотелеграф. Эттара хьалха РСФСР Совнаркома Председателга В. И. Ленинга 65 шу хьалха дахкийтачьа Венгерски Советски Республика кулгалхое цхьанна Бела Кунан послании дІаьхь йица нарда аппарат.

«Укхазара вар Ленин ва. Дагтора моаршал да Венгерски Советски Республика правительства правительствега а къаьстта ч. Бела Куна а. Іа дайта моаршал аз дІаденнад большевикий Российски коммунистически парте съездага. Энтузиазм Іалаьмате йоакха яр. Москвайски конгресса III Коммунистически Интернационала решенеш, тІома язьлах бола хоам а санна, хьокхедаь тар ма яу сиха дІайоаскийтаргья хьона. Йалла шоана а йоацам заддама радиохоам зелиниза баргІбац Будапештерчи Москвания юкъе. Хьога коммунистически моаршал лоаш хьа кулг лоацаш вола Ленин. Телеграмма тІа леттар 22 марта ди да. Цул тІехьагІа масса телеграмма яхьа хьа чхьинай, венгерски революци Іалаьмате чІоагІа сеготдам ма хиннера Владимир Ильич.

Цул дукха хьалхагІа доацаш, 1918 шера октябрь бутт бовш, цхьакха — монархи тІерахаьесса буржуазни революцин а хиннар мехка. Цхьабакъда, цу революци лайхіар, цхьайола социальни реформаш яьле а, феодализмах кхадасарел мукъа йола, венгерски деррига Іаьдал буржуазни помещикашка бе доалаш хургйола хІамаьарчар тайпара капиталистически пачхьалкхе йоалаш дар.

Революцин аз дола деррига адам денкхегІдолча хІамошка сатувсаш дар: цар дездаьдар цІе-кхай-баьццарча байракха дІалара меттаа, цІеча байракхашта хІалара а республика хьахкайяр.

Венгре революци хиларах бола хоам къоначе Советски Республико энтузиазмаца тІаийцар. Хьалхара, компарти «ЦІе газета» йолча шера, цхьай газет араоаца болалайна. Цхьабакъда, ентельдарех ираза фе хинад, долле хІамаш дадж цар буржуазни революци пролетарски ца хилар. Антанта маркьата а лайнадац шоашта лоалхе цхьакха а пролетарски пачхьалкха хургы. Из баьхаш долаш, хІаьтта яьнача буржуазни революце Іаьделла, реакционни марата хІама тоза эзецу метта. Коммунистшта тІаддарьйаш. 1919 шера февраль бовш коммунистштеш ІаргІала меттел полици а йала болча социал-демократштеш юкъе гуччала доакаш дочча дІацаьхьад гІулакх. Бела Кун дукха кхьайола хьаьнта латтта коммунистически партиа деталеш набата баккиб. Цхьабакъда, уж лайцабар вьна юкъегІдасадаь парте гІудакх. Март бутт кхоачахьавача тІехьагІа денз масс-масса хилла болча шин лозунгаш цаІ компарте куьгалгой мукъавоалийтар, эггар а долаш бола балкхой демонстраци. Юкъара а 21 марта хилар дукхачча хана дениз сатийса советски — къаьхкар пролетарски революци. Цу дийнахьа Іуьйранна а чувоалаш вар Бела Кун, хІаьта сарранга Венгерски Советски Республика кхьача мехкашдара гІулакхий хьалха комиссар вар из.

Халкъа бе доаре мехкара Іаьдал. МоттиггІашта вІашагІтехнар революцинни Росси а санна Советашта цІи тилла хинна хорйаш йола Іаьдала органаш. Цу советаша бехьаца йола демократически реформаш е йолалар Венгерски Советски Республико: бІаьстьгне нахьа сое дала чуІа цІеношъ хьаьл бола болхавеле да дІа а дийнахьа, цо — эттарчь кхьазар Будапешт кхьан цІено моттиг йоацаш геттьа хинна кхилищни кризис, хьйба бола боацаш хинача, нака бола ийсбир, музеяш, библиотекаш, театраш, ерригга кхьийла культура ганзаш къахьегаче халкъа доалахь дІаелар. Мехкиа экономика эргайаккхаш махьакхаццара гІаниаш дахьар.

Цхьабакъда, къоначе советски республика моастагІий соц дукха бар. Цун садинга лаьхІар Антанта. ВІашагІтехха французско - чехословацко-румынски интервенцица низаеш тІадоадела дуьхьал Іадела. ХІаьта, цу Іадала цхьагІелиза ше а чуьраш арахьарчен контрреволюци низаш цу къовсам латтабеш ІІкка Советски Росси мара Іадар.

Цу хана РКП(б) VIII съезда дІакхоалча цу къамаьла ахши В. И. Ленина дьнад: «Венгерски революцина тІара болхаш, ноакъостий, бохкей я. Россеца йийсбача вІашагІе мара бовцана цу мехка дукха а аттагІа садукъаргда империалистаца. Цхьабакъда, цуьна йоацам Венгрена хьадехканка латта эалоаха мина бовза вас а, вай укхаза йолаш я, советски Іаьдала хотаденд совгІа, шоай майра».

133 дийнахьа турпала къаьсам лаьттабиьб Венгре пролетариато 1919 шера шин Іаьдал карера ца далийта гІерташ. Цу хана кхоачаш бола хьаьнэ хиннадац халкъе деглешттер. Из кхоачашде доладьйа тхьаь хан шу дожнечура тІехІегІа, 1945 шера бІаьстанаьаь, Советски Эскара фашистах Венгри мукъаьйоаллар хинча мера.

— Чепельски комбината ахі дешу уллаю мел бо сагІавеца экспонат — йицлургйоацача 1919 шера бІаьстан юкъе венгерски пролетарийн революци йоалаеш юбайиалиташ хийна радиотелеграфни аппарат.

Рудольф [illegible]
[illegible]
Будапешт — Москва.

Керттердар — бехктокхами дисциплинен

ПРИКАЗ ТОХАРАХ ДАЛАЦ ГІУЛАКХ

Алкха администраци дехача приказашца чІоагІье йиш яц коллективера дисциплина. Балха тІа хІоранар лоаргаагІа ца воалаш цхьй декхар кхочашдеш хулга Іалашде йиш яц, нагахьа санна кхезам, хьехам болара низах а лерттІа пайда ийбеш ца хуле. ХІаьта, капиталах механашка къахьегамхой шоаш мецек бола боацаши бесар кхераш хьаллоаттачча дисциплинаца тарьа йиш яц социалистически яр. Цун маІан керттерча даькъе сага моральни хьехам барха дувзадешна да. ХІаьта, из деррига а коллективе беш кхьача организаторски кхетамех белахкаша цхьака тІадерзадаь хул, йоагІаш йола морально - психологически климат хьакхоллаярца маьа совсаре къахьегара эша хьаьлаш хьадара. Хоаш ма дий, маьлагІча коллективе латта хьалаш цар кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш беча балхага хьежаш хулаг. Цунна шоай дакъа юкъемакъа декхарийла я предприятецарен болажмашарен юридически службаш.

Бердаге бола бекк я юрисконсульте Н. М. Барсова керте латта «Грозэнерго» районни управлене служба. Партийни организаце кулгал а лоаттадеш, кулаш ца хилийтара профилактически бола баь, харцбувлараш юхатаха ца Іеш, юристаша хьанаре дакъа лоац дисциплина чІоагІъяра, балха тІа вах хІамагІа кулцабалийтара отталь комплекски мероприятеш чакхйоахача а. Къахьегарне тІаоза кьонкчарча кхетаи балара бола коллектива лоархІам айбарца, хьехамчий болам боаринабарца къахьегамен общественни хьинар айдара.

Цар предприяте лоре бола а отталь дукхьанта шоаш болча къахьега бо гІараша бола белга. Кадрай общественни отделаца цхьана къоначча болхлочуна кулгалхочо дІадоавийт предприяте истори, цун сий а лоархІам а беш хила везалгаь дІахетаду. Иштта кердаь хьалйцачол тІачІоагІвуча хадрий болхлочох вола хьехача, йоакхо ю къоначар болх бар а салаlара а вара хьалаш хьадара. Бнащ укхаза хьехамчий шоай гІулакхацара безам совбакхара эшар де а.

ДІадаьхача шера къехамчача бІарг лоархаш барех цхьакне а гІояча тайпара дисциплина толхаь моттиг хиннал тІаккха доагІаш деннад ала дева дикагІболча хьехамчашта хьоадаь [illegible] гІаташ: ТЭЦ-2 слесара М. Н. Жуковна — «СССР Минэнерго толамагІвола хьехамча» яха знак, тІаккха мастера коз. Канарекеман электромонтера коз. Мостовойнер — цу министерства сийлен грамоташ. ХІаьта, предприяте шин фондера а хьежаду царна совгІаташ дара рузгьа.

«Грозэнерго» дукхача предприятешна торжествении хьале чакхдоаних керда хьбахка къонабараш болхлой коллективе хьайбелга, царна керда пропуск, инструмент дІалулга. Совкал цкъере иштта везаь тІанийцар укхаза ТУ-2 яьнкха 12 нагирхо. Уж бераргаш дика дІатар а бенна къахьегаш хиларал совгІа царех цхьабараш сайрийца институташ [illegible] техникумашка [illegible] а ба.

Къахьегама дисциплинни толхаь моттиг нийсъелча цунна боагІача тайпара мах бу предприяте. Иштта, къона болхлочо слесарь Сураниги управлене къахьега волавенна бутт гаргга ха яьннадар цхьан дийнахьа меха а волаш балха воагІаш. Цо дахь харц хІама, цхьй вана тІа а йолаш, бохлой собране дийшир. Цул совгІа, ноябрь беттарча премех ваьккхар из. СССР Министрий Советен ВЦСПС-ен «Къахьегама дисциплина чІоагІъяра кхы тІа а де дезарех» яхача сопамо дІа ма деххара цо отпускаш волаш йоакха ха цхьан ден кІезигйир. Цу деррига дика аьлин йир цу вІаммагІча сага дІахорча халара.

Балха тІа боагІа лостам йорадоли хилийтар духьа еча йоакхонга хьехкха да цу управлене балха хьоктамаш а. Кхьйметтел хьалха безаме ца лоархІаш хинача балха меттигашкара нах а хувца ца луш бисаб, къахьегама сарле лакхьара еннача баламех лоарІабеаб, продукци хьаен дІаподар чухьахьдаьккхад, зенах йоаю ха кІеззиг къьлъй.

Бакъда, из ала йиш яц Нохч-ГІалгІай территореальни автомобильни транспорта объединенех. Укхаза дукха чІоагІъю хлаваш. тІайиду сопамаш къахьегама дисциплина чІоагІъяра хетадаь, амма уж кхочашдаре деш хайра хІама дац. Хьалхаргьа хай Малгобенски АТП. Цар ноакъостий суда заседанешка каст-каста дувц харцахьара гІулакхаш лелачаеча водителех дола дехаш, бакъда, из формально леладу укхаза. 1983 шера цкъа вугаш билет доацаш 45 пассажир кхьца водаш хинна ПАЗ-672 водитель Магергов. Из дош къоастадеш хиннача ноакъостий судо цун гІулакх следствени органашка дІачу а ца луш дитад, алкха цун выговор ялларах кхочам а хиитта. Цу заседане балха тІера бовларах бувцаш хинна Вузуртанова Озиева кулгалхой пурамийца бахарган а лаьрхІа хІама ца деш битаб. ТІаккха кхетадеш да, совкха прогулаш ярех цул хьалха дІадахача шерачул 2,7-зза дукхагІа укхаза балха ха йоаль хилар.

Объединенин еррига хьалхача йоалача хамах 88 процент яр бІаргача деноах латташ я. Машинашта эша хьалача кхаргаш, запасной болханаш ца хилар бахьан долаш хІама ца деш деношъ даха дехаш кхул водителаш.

Цу деррига кІаьта хьакхьакх къахьегама дисциплина чІоагІъяра вай дииза дардовнар эггара хьалха къахьегама коллектива, цун юкъарча собранеи лоархІам, айбар, нодырош, прогульщикаш, харцахьа лелараш шоайх нийн байташ хургболаш ноакъостий судаша, профилактика советаша бола вІаштІехьбаккхар, цу балха боагІа лостам луш юридически службаш хилийтар.

[illegible]

реакценеи фашизманеи духьала

ИСТОРЕ УРОКАШ

— 1939 шера 14 марта Іуьйра тхо яз хоаш дацар, — дагаух Чехословаки къамаи турпала Юлиуса Фучика сесага Густа Фучикова. — Амма, делихьйга уьзара хоаи цІагІа чубера Юлека: Чехословаци Республика [illegible] данъа даьд. Словаке дІакхайнадаьд ше цхьй мукъехьа йола пачхальхкхе хилар...

Делихьйга президент Гаха Верлине вахар Гитлер волча. Улицаш тІа, предприятешка, учрежденешка, кафешка — массанахьа а чІоагІа дегаш тохадена а болаш къамаьлаш деш бар нах.

Сарахьа соп Юлека дахар Виноградаш тІарча советски посольстве. «Тереза» яхача виле, цига вІашагІеьллар Тарас Шевченко ваь 125 шу дизарагІа цун творчествана хеталь хиина сайре. Цига вера адвокат Иван Секанина а (Чехословацки коммунистически интеллигенце цІихеза вийнал, вийнав концлагере фашисташа. — Ред). Вахкабар кхьбола ноакъостий а. Царех дукхабараш тІеххьара гуш хиннабер тхова цу бус.

Йийхаьйнаар пергІатовех йола Шевченко дешал дола стихаш, сецабар роль а. Амма, коммунисташ дІабоалхаш бацар... ДІа бийса юкъенлача хана хайра тхоа Острова улицаш тІа латаш чехаши цига чулийлха немецко-фашистски салтий хилар.

Саьккхдьиндар мала дегаш. Ноакъадар, тха халкъ гитлеровски полчищашта гергвада духьаьлотта могаргдоацаш хилар. Доазонцара обороннтельни гІирсаш хьоьге а моастагІий ба дахадар.

Юлекеа са уйлаш. Цо уж йийшеча санна, кхетайр. Цхьй нерта чура уйлаш са ярех тайа йоллашеьа, со дог айде аьлар цо: «Дукха халонаш лайна да вай халкъ, цо хІана а доврьа уж. Советски Союзо кІалдутаргда вай». Фучика чІоагІа бІубенна а тешаваш а из алзарагІа, хьакарцул а чІоагІагІа хоелар сона, дега чу а дийшар сона укхаза посольстве биъ шек юкъе селлара безаме тхо тІайийцача советски нахацара доттагІал. Кхетадеш дар цига хиннача ноакъостех цхьанкхе а чуьаха гІерташ хІана вацар: советски посольстве паргІата доахар оаха са, хало тІаьттача минуташна халлоашан а деташ уравуттадеш а болча доттагІашта юкъе дар.

Чехословаци исторена чуххь трагически хинна дІахьотдача цу дийнахьа денз 45 шу даьлнад. 1939 шера 15 марта пражски улицаш тІа гІолла болабелар лаваш дийтта кхаш тІа а юкхаш хиина гитлеровски оккупанташ. 1938 шера Мюнхене ше Чехословаки Германена дІабенолаш, машар ца боллийтара ше де мел дезаш хиннар даьд моттаи яр Малхбузен Европе. Амма, из нийши бола бар. Историе чуххь эггара чІоагІагІа нах кІаллибаь а эггара дукхагІа цхьй Іодахийта а бола тІом долча бесса аьлча, болабелабар цу хана. ХьатІатор Чехословаки халкъа эггара чІоагІагІа дола латташ оккупанташ дІалаьхаш дахк аьтт. 380 эзар чехий словакий шоай ведІаьаш ІодакхартІом тІа, нацистски набалташкей концлагерашкей Іоен эзар. Чехийн словакийн лаьттана цІакхоча а ерахьгIоаца чоьхьа хинна дитт Лидице. Лежаки. Кхьи яха юрташ йоагІеш йиса йоаь...

Мюнхене соглашенеца кулгаш яьльча а республика «кердача доазонна» гаранти ениача а Англен Францен правительстваш сихьенна къоабалдир Германе Чехословаки дІалацар. Амма, Советски правительства мюнхенски вулаве берт балехьа дукхха хьаллагІа кхетадир Чехословакена а. Европана а, деррига дуненна а мел бала тІаоттабуллургба агрессорга. Цудухьа Советски Союзо даим уттадора коллективни европейски кхерамзлек система хьаярах йола дош, хІаьта, цхьй предложенешта материализаци еш, из кийча хилар Мюнхен хиинчул тІехьагІа цу сахьате Чехословакена гІон на 30 стрелкови дивизи, 246 бомбардировщики, 302 истребитель яхийта, нагахьа санна Польшай Руьмыный уй чакхъяхара лаьттарен фегарен корридораш лой. Из хІама эшар цу хана СССР Чехословакеца довзув хиина ца хилар бальен долаш. Цхьабакъда, антикоммунизмо бІарзаш кхьаьа хинна цу халара польски румынски правительствий, кхьнаттеа хьама а хьалхадар Советски Союзо деш дола гІо шоай территоре тІа гІолла чакхдалийтара дехкаь а коллективни кхерамзлек кхеча гІулакхашка а.

Чехословаци халкъбаьдерча доттагІаа дикла а тешаме хиинача Советски Союзо Іалаьмате чІоагІа вІаш а яха духьале йир фашистски агрессена. 1939 шера 18 марта Германе правительствега це ахьийтача нота тІа Советски правительства чІоагІа во лаьрхІар нацистагІа лелалу гІулакхаш. СССР аьлаш йир Чехословаки шин даьгьа егьар а из Германена дІачуйхьар а ше хьатІамаш ца хилирах.

1938—1939 шерашка хиннача собатана хьегойтар чехословацки халкъа цхьй къамаш хьоштаю лораде йиш хург ца хилар алхха Чехословацки республикана хьалхашкара цхьй декхараш тешаме кхочашдеш ше цаІ мара йоацача Советски Союзаца цхьала гІуланкаш а лоладеш мара.

Дунен шоллагІа тІом лаьттача хана Советски Союзо [illegible] чехословацки [illegible] юртакуьха хилара мел деш дар. Дагадеийтарда вай. Лондоне эмиграцехиннача чехословацки правительства машалбузехьарча хирававалийца — «соввенища» шийх латаш [illegible] Чехословаке цаІ мара воаца полномочни [illegible] ларгІайта гІерташ цхьйна де мел могар денпаьхьа, цар из хІама даш хинна ца хилар. ГІулакх хувцаделар алхха 1941 шера 18 июле гитлеровски Германена духьала тІом лоаттабера вІашан гІо дарахи хьалхацарахи йола чехословацко - советски соглашени яьчул тІехьагІа. Цу документаца СССР чІоагІлора ше мюнхенски соглашени хилалехьара Чехословаке доазув къоабалдеш хилар. Цу шера сентябрь бетта кулгаш яьлаьд Советски Союза территоре тІа чехословацки тІема дакъахоцта формировани ярех йолча цхьи оагІорхьа юкъерча соглашенеца.

Эггара хьалха тІем тІа эггар 1-гІа чехословацки батальон Харькова юкъерча Соколово яхача юрта. Из хинад 1943 шера 8 марта. Дукха ха ялалехьа советски газеташ тІа арадаьлар цу тІем тІа майра летача цхьоалагІа пехотни рота командира подпоручика Отакар Ярош Советски Союза Турпал яха цІи ялорах дола Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Из ва Советий Мехка эггара лакхара цІи эггара хьалха енна кхьча мехкара гражданин.

1-гІа батальон хьаьнчул тІехьагІа дукха ца гоаш хьийр советски территоре тІа чехословацки танкови полк, авиационни эскадрилья, парашютно - десантни бригада. Людвиг Свобода командаш а еш цо хаьнка лацар Карпатско - Дукленски, Моравско - Остравский, Пражский операцешта шагда. Чехословаци тІемахоцша дукхьал СССР территоре тІа кхачар советски командованехара 50 эзар тоби автомати, йиъ эзар пулемет, 150 самолет, кхыйола тІема техника.

...ЦІаккха а бицлургбац миллионаш болча чехаштей словакаштей 1945 шера май. «Из дар 1945 шера 17 май, — дагаухар Людвиг Свободас. — Исторически Староместски майдан тІа гІолла торжествении маршагІа йоагІаш яр тІагІолла лепаш шоай тІема байракхаш а йолаш йола цхьоалагІча чехословацки армейски корпуса подразделенеш.

Іалаьмате чІоагІа тохадаьнадар сийлен трибуна тІа лаьттача са дог. ЦаІ дагадеча шоллагІдар дагадохар... Оккупаци, сий доадар, кхабахтенаш, концентрационни лагераш. ТІемаш лаьтта ареаш, боабаьраш, чоавдаш хиннараш, окопашта чу даьха деношъ бийсаш, доагІаш, шелал... Укх кагийча нахах фронте а вай халкъо шийх мехка а тІом лаьттача алх шера дайнад дукхача воахалашта шоаш дулен тІа мел йоаккхача хана гургдоалар. Дийцаьа йиш яц боакъонца болча вовзараша сайна тІадехаш хІама доацаш сий долча [illegible] халкъо, цу Гереашцара [illegible] Низаш даь боарам боаца гІо. Сийлаь - бойхача Дайменна тІем тІа хьехииад [illegible] цхьай цІанкха а доаргдоаца цІена доттагІал. Чехаштей словакаштей дег чу десса цкъа хІамий: дикка а долача тІамаша а — Советски Союза, цІакха а кхьча тайпара ца хулаш».

Павел ВАРТИК,
Иржи РУЛЬФ,
чехословацки журналисташ.

(Орбис — АПН).

Прага.

Социалистически Румынера хоамаш

«НИВА» ВЕВА ЯА

Совхха гурахьа Арад яхача уезде Печика коммуна къаман рекорд оттайир: моттигерча лаьтта лаладераша Румыне эггара дикагІа хьувкъадир ялат. 600 совгІча гектара тІа дийна хиннача хІи 78 центнер яьлар хІара гектара тІа.

Фуд ха? Удобренеш? Технологи? Из а да, амма эггара хьалхердар лаьтта лаладаре культура лакха хилар да. «Нива» яхача кооператива кхаина дІадув дукха ха йоацаш румынски селекционерашка хьадаь гектара тІара 90 центнер чул торо хулийташ дола Фундуля — 29, Лоарин — 32 яхача сортех дола кІа. Европа, Къулбаседа Америка, Ази, Африка дукхача боахаш экспериментех хьахиниараш юкъардерзадаьча Линкольнски университетерча (Небраска яха штат) Іилманхоша хьувкъарал боча ца хиларах опытин сорта юкъ яра эггара дикагІа лаьрхІад Фундуля — 29.

— Оаха эггара хьалха терках тІабохийтар да дІайогІача материал дикая, — дувц «Нива» яхача юртбоалама кооператива председателга агронома Дойвешар Василеску. — ДІадув ойла дукхьал херка фу е дукхьаш хардар. Геттара дика мигаду оаза лаьтта фу дІадера: цу тІа мел йола бальцоегІай юдааш дІайоах, бочабІара боарамга кхочадеш дохду. Шоаш йохк химически удобренеш, гурахьа — гектара ах тонн йолаш, цул тІехьагІа февраль бетта кхы а 220—300 килограмм.

Дешаш геттара [illegible] (цхьан квадратни метра 700 фийтага кхоачаш), цІенхаштта лелаю севооборот, хІаьта цо йиш хулийт тха дукха проблемаш хьалхашка ца уттара.

Бокъьалдар аьлча, технологи хрестоматех тера я, могадер цаІ да — де дезар фуд а хоаш къахьегамах къехка а ца къехкаш вола хьай лаьттал да хилар. Иштта дале а. Печике укхаш бола хьаьний сов дуккха ба. Арадски кооператорий опыта шерра пропаганда ю румынски кемпайоазон тІа. Масса оагІорахьара доазало латт хан а беш лаьтта лелладаро, боахама де а хоаш доал дара гІулакх. ЧІоагІа терках тІабахийта зув хьалхашла тха мах. Уж хьинар долаш хилар дешай 1977 шера денз кІа хьувкъамара хьалхара моттиг Печикана хилара бахьан.

Агронома Дойвешар — Николай Василеску

керттера кинжер волаш болх беш ва «Нива». хІаьта цо раьж а волаш гойтаргба дутча дукха-шурийн хьакхарч лелахоя боахам, комбикормаш ю фабрика, механически мастерской. Іалаьмате дика производствени база а йолаш йола юртбоахама гІиллош ю отделени, дукха кхьдараш. Цул тІехьагІа кийтаргха шуга къаьнача рецептех моттигерча пекарне хьеш йола цхьйл чаме хІама дунен тІа доаца мьлах (кхача бесса дале а Печикане яхача дешах хьадаьна ца дий).

ФЕВРАЛЬ — КИНЖКАН БУТТ

Февраль бутт кийжкана дІабенна ба румынски юрташка. Сихьдаь де деаш юрта бохама балхаш а доацаш, хІаьта цуьга хьежаш ахаркой мукъа ха дукхагІа а йолча цу юкъа чакхбоаниях юкъа юрташка книжкай бутт. Карарча шера межа исторена чуьх лоархІамеча шин событеха дегаьбаь ба яз: Румыни фашистски Іаьапа кІалхаьрьакхха 40 шу дизаш хила еаш йолча РКП XIII съезд. Уж гІулакхйи чакхдоахача хьинаре дагьа лоац дукхача организацешка, цу даькъе — культура социалистически хьетам бахарен гІулакхашта йолча Союзо, кагаркой коммунистически союзо. Писателий союзо кинжкаш мах шерра дІадоавийтар кагиркой къахьегамхой тайп - тайпара категорей а шерра цунна тІаоарьа клубашка, культура цІенохка, библиотекашка, пропагандашка вІашагІтеьхьи тематически выставкаш, кердача книжкай экспозицеш, цІихеза писателаш, культуран Іилман деятелаш, издательствий болхлой юртахарча кинжкех доакарашца вІашагІтеттаду. Цу дейнашка шерра доаб общественно - политически, художественни, специальни литература.

ДукхагІа хинад хІана хІара кооперативе, хІара юрта кІезига боацача общественни хьесапе кинжкаш дІадоаринадераша тІаллатта гІулакхаш.

Румынски шоай деІане кинжкаш наха юкъе дІадоаржадераш шоай тІаьхьаца гІулакх сов дика доазам хилара тешал ду укх цифраш: цар гІоьца 16 миллион том тІаккхийтад юртаккхарча кийжкай фондашта тІеххьарча цхьа шера.

Геннадий АБАЛОВ,
АПН ссб. корр.

Бухарест.

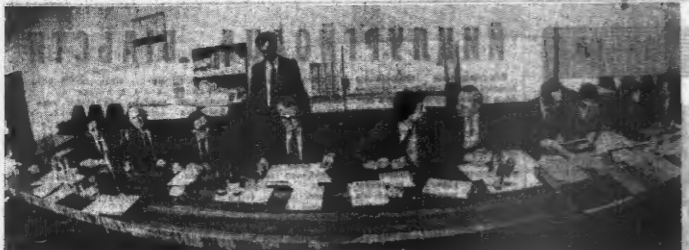

Термодинамика, теплофизикан металлургей дакъкъера чоалхане проблемаш къестаре «Интерполигена» аха йоккха техкана центр хьалхъ я Москве сверхпроводимоста дӀалене ларда тӀа энергетически оборудоване йорда ноакал хьадарен юкъедоалладарен болх цхьана бергболаш 1976 шера шоайла соглашение яьча СЭВ-а членаш долча яхе мехка — ИРВ, ПНР, СССР, СРР, ЧССР — вӀашагӀтехача низаца.

Социалистически содружества мехкий йоккхийча Ӏилмай коллективаша вӀаши дага а юаллаш чакхдоахача гӀуллакхаша ловкъостал дергдерг мехкий-партнерий дукха хьашташ «Интерполигена» гӀоаца кхоачашде. Масала, Чехословакера инжгара дукхагӀа хьалг долаш ба сверхпроводникови электрически машинашта, ферфорови промышленноста керттера бейдал йолча кхоллаш магнитии сепараци ечa устройствашта бу болх. Дукхьал криогенни установкашта изоляцийни материалаш кийчакра проблема къестаен хургьа Польски Халкъа Республика.

Карарча ӀиӀашерен мехтел, хьатӀайоагӀача ӀиӀашерен а йоккха технико центр самоа хьадаглашцаш хьалха лаьрхӀаш а «Интерполигона» яха комплекс.

СУРТА ТӀА: «Интерполигона» проект юкцаш ба дуйнен халкъашта юкъера из нерга йоккха центр хьалгадаран хьагъяран бола мехкий-партнерий технически эксперташ.

Р. ДЕНИСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КПСС ЦК ПРОЕКТ ЮВЦАШ

ХАЛОНЕХ БӀУКЪОЖАРГБОАЦАШ...

Хӏара шер-шера вай мехка эзараш болча кагирхоша юкъера школа йистейоаких. Цхьабакъда, массане а вӀаштӀехьдалац лакхерча дешаре заведение деша отта. ТӀаккха фу де деза инженер е лор хила веза-хьогӀ, яхаш хьалхехьача зӀамигача саго е йоӀо? Вайна довзаш да вуэе отта вӀаштӀехь а ца доалаш дезалхо висача цӀагӀа отташ дола таьоет. Балха воде а, цхьа-ши шу даьлча институте ваха стаж йиххa мара водац иштта висар. Школа — вуз мара мы никъ бац, аьнна хеташ болча даьш-ноанопа доккха зе ду шоашта а обществана а. Ца боалаш производстве ниӀсбеннараш балхара дӀабувл. тӀехьадоал валара нийсса никъ хьа а лаьна, кхувашоагӀар дӀаволалулга.

Халкъа боахама эца кадраш кийчъяра тоабана баргбац дешархошта профессиональни ориентаци ялара болх.

Школа болх эргабаьккха тоабеча парте къаьстта лоархӀам бу хьона тӀехье къахьега кийтъелга овлакга дана товде дезаш хилара. КПСС ЦК Генеральни секретара нов. К. У. Черненко дарахьарахоаца вӀашагӀкхийттача хана школьни реформа хьоахаль аьлар: «Къахьегам цӀаккха а хургбац ловзар: сакъердам санна из коммунизма а бусаргба Маркса дешацца аьлча, «боарам боацаш чӀоагӀа цӀенхаштта гӀулакх» долаш... Школьникаш болх дукхабеэргболаш Ӏомабар, оасарерча къахьегама низ кхетама процессана бизздача боарахе юкъебахийтар — из дакъа кхетаи балара лоархӀамегӀарча декхарех цаӀ».

Дешархошта къахьегама кхетам балара дикка опыт Ӏоаль Сунженски района школашка. Бераш деша даьлкача хьалхарча шера деш кхетам лу коммунизм кхальцаш боахкача ахархой. болхлой класса мугӀарашка дӀаотта бераш кхуви боагӀараш болга дӀахойташ.

Школьникашта къахьегама кхетам лулга къаьстта дика вӀаштӀехьдаьккхад Троицки, Ассински № 1, № 2 йолча Нестеровски юкъерча школашка. Программаша дӀалехкача бесса чоалхане йоаца къахьегама процессаш йовзийт 1—3 классашка деша дагӀача берашта. Укх шанеш тӀа-тӀа къоартлу. IV—VIII классашкарча дешархошта дӀадовзийт халкъа боахама керттера доакъош. хьаю чоалхане йоаца изделеш, болх бу производственни бригадашка. 9—10 классашка Ӏомаду автогӀулакх, юртбоахама машинаш, бьпаладараш, ялат кхедар.

1983 шера районе 23 дешархой производственни бригада вӀашагӀъеллар. 1700 сӀаг къахьегаш хилар школашта тӀачӀоагӀдаьча 332 гектар лаьтта тӀа. Хьалхейир дукха а топпаш нарсаш, помидораш, хохаш, кхартолаш, хьажкӀаш, кхыйола баьцадаарий культураш.

Докхал ду Ассински № 1 йолча юкъерча школа дешархоша обществана эша гӀулакх деш шоаш хиларах. 26-гӀа шу да цу школа дешархой производственни бригадо XX партсъезда цӀерагӀча колхоза кхашна болх бу. Соаха а дика къаьнийгад бригада членаша. Баьцадаараш дӀадийнача 130 гектаре тӀа оасар даьд. 1520 тони помидораш, 3 тони нарсаш чуийцай. Берий хьинаре къахьегам белгалбоаккхаш дукха совгӀаташ тайннад бригадана. Царна юкъе да ВДНХ, ВЛКСМ ЦК дипломаш, Российски Федераце юрта боахама Министерства сийлен грамоташ. Дешархой производственни бригада пхелле дакъа лоацаш хиннай халкъа боахама карагӀдаьнар хьахьокхача Ерригсоюзни выставке.

Ассински № 2 йолча школо бу боах а тӀалеста ба юрта боахама эша кадраш кийчъяра. Школа коллективa вӀхха бувзам ба «Ассинский» совхозаца. Совхоза кулгалхой — директор В. И. Костин, парткома секретарь В. И. Волотов, кхыбараш каст-каста хул школе. Хов цуна фу эш, новкъостал ду. Иштта совхозо школьни мастерскейшта столярнии фуговальни стакок, 6 боан-зорзагӀа. кхыйола оборудовани оттаьй, эша материалаш лу. Шиъа а оагӀонна пайда боалаш бувзам ба из. Школьникаша материала обработка е эш, къахьегама навыкаш Ӏомаю, хӀаьтта хьаль изделеш а совхоза накъаьйоалл. Соми баьцадаараши чуэдача совхоза чӀоагӀа эшаш дола 1200 тускар, бела Ӏержаш, догош кхидар хьадир бераша совхоза.

Укх шера дешархой производствении бригадо совхозе кхашка дертдола балхаш белгалдоахаш план а договор а оттадаьд совхозо школаш.

Дукха дувца йиш я Троицки юкъерча школа дешархой производствении бригадах. БӀаргчача шера юрта боахаме болх бергболаш оттаьй дешара-производственни план. ХӀаране ший оагӀоракхара дергдар белгалдоаккх цкопаш XIX партсъезда цӀерагӀча колхозаш оттадаьча договора тӀа. 120 саг чувоагӀаш хиннача бригадо соакка 46 эзар сома маьла балхаш даьд, 11,5 эзар сом ахча даьккхад. Цхьабакъда, керттера дар ахча даьккхалга хинна Ӏац. Колхозийи совхозийи кхашка болх беш болча кагирхошта йоаа-юрта боахама специфика, Ӏомаду юртбоахама культураш кхее, рузкъа хьакхоллара низ, хьаштар эшилга хов, къахьегача каьха сий ду.

Дешархошта къахьегама кхетам балара, профессиональни ориентаци яра районе тайп-тайпара конкурсаш чакхйоах. ДӀадахача шера «Путь к коммунизму» яхача колхоза база тӀа къонача лаьтта ахархой районни конкурс хилар. Конкурсе дакъа лоацаш хиннараша хьахьекхар юртбоахама техника йовзаш а цу тӀа болх бе ховш а шоаш хилар. Къаьстта гӀалваугаш дар Укхаза йаӀигаш котъялар. Конкурса хьалацна хьекка хьалхаре моттиг лаьцар Карабулакски № 2 йолча юкъерча школа дешархочо Плиева Лидас. шолагӀа моттиг — Троицки юкъерча школа дешархочо Евельянова Ленас. кхоалагӀа моттиг — Нестеровски юкъерча школа дешархочо Намастоева Розас.

Районе я дешара-производственни комбинат. Укхаза деша вагӀа 9—10 классашкара 628 саг. Цар Ӏомаду автогӀулакх, тракторош, юртбоахама машинаш, кхаш леладелга, кийчбу каменщикаш, штукатураш, маляраш.

Цхьабакъда «Ассинский» совхоза директора В. И. Костина [illegible] кӀезига хул е ма дарра аьлча, комбината болх беча укх 4 шера укхаза бӀаргабейна бац районерча боахамий кулгалхой, хьена бац къона кадраш кийчъяра фу эш.

Дешархошта къахьегам Ӏомабелга а кхетам лулга а вӀаштӀехьдоаккхача хьинаре дакъа лоацилга — производственни коллективай лоархӀамегӀарех декхар да. аьнна белгалдаьккхад юкъарча дешарен профессиональни школаш реформа яра долча керттерча лостамаш тӀа. ТӀаэца кийчдеча школах лаьца долча кердача законагӀа дешархой производствении бригадаш боахамий структурни подразделени хила йоагӀа. Педагогаша лерхӀачох цу тайпара йола подразделенеш хургъя «Ассинский» совхозе, XIX партсъезда, XX партсъезда, «Заветы Ильича», «Путь к коммунизму» яхача колхозашка. Нердача шоай подразделенешка хьоиаш хила беза цу боахамий кулгалхой, специалисташ. Ший ханнахьа хьакъоастаде деза царна эша лаьтта, къахьегама а салаӀара а эша хьалаш хьеде деза.

Школа а декхарийла я вай махка бизза дай хургболаш къахьега хоаш бола дешархой хьалхебе.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Юкъерча Азе мохк агар

ЧӀоагӀа мохк агар белгалдаьд «Ташкент» яхача сейсмостанце. ТАСС корреспондентага баьча хоамагӀа, 19 марта московски хинах 23 сахьати 29 минути лаьча хиннад из. Цуь эпицентр Бухарски областе хиннай. Укхаза лаьттана кӀал техача чига низ 9 баллал тӀех баьннаб. Газле мохк агара низ 8—9 балл. Бухаресте — 7, Навои — 6, Самарканде — 5—6, Ургенче, Джизаке, Нукусе — 3, Ташкенте — 4 балл хиннаб. Городаска Газле, Бухаре, эпицентра гаргарча юрташка здане йоахаь моттигаш я.

Мохк агар холуш хиннад Туркменистане а. Чарджоу 7 балл хиннаб цун низ, Мари Ташаузе — 6 балл соагӀа. Ашхабаде — 5—5,5 балл. Лаьттана кӀалхара чиргаш хьеннай иштта Таджикистана территоре тӀа а.

Мохк аьгача районашка бахача наха эшаш дола новкъостал ду союзни республикански организацешка гӀолла.

(ТАСС).

Вай-нехавшахьа

Иштта болх бу тха КИД-о

Массехк шу да тха училище интернациональни доттагӀалех клубо болх бу. Иръ семцех лаьтт из.

«Дунен халкъашта юкъерча кагирхой болама» секце училища дешархошта йовзийт доазол арахьарча тайп-тайпарча мехкий коммунистически а демократически а кагирхой организацеш, демократи, социальни прогресс, шоай бокъоаш бахьай империализмаца лоаттабу къовсам. Лаосерча, Вьетнамера, Болгаре Халкъа Республикера дешархой, Конгорча кагирхой ...

Цу тайпарча вӀашагӀкхетараша тхоайна дикагӀа довзийт тхо, чӀоагӀбу бувзам.

10 февраля интернациональни доттагӀлен клуба хьайийлача заседане бахкна хилар Нохч-ГӀалгӀай республике къахьегаш а дешаш а бола Болгарера кагирхой. Сакъердаме чакхдаьлар из. Дукха а хоза а къамаьлаш хилар тха. Цу сайреме йийкар Болгарерча Советски Союзан юкъерча доттагӀалах, бувзамех йола советски а болгарски а авторий стихаш. Цига дакъа лаьцар тха училище цӀишаш болгарски болгарски мехкараша. Из цӀей чакхдоалаш фусамдаьна а хьаьшаша а оттадир доттагӀлен доккха концерт.

Дукха за йоаццаш клубо заседане йир Болгаре сийлахь-воккхача воӀа — Димитров Георгена хетаь. Димитрова вахара а цун революционни наьмъах а дукха материал гулйир кхоовцаша. Гойтар Димитров Георге вахара хетадаь фильм, вӀашагӀделлар доккха альбом...

Советски Ӏаьдал эттача гӀоне деша советски республикашка хиннача хувнамех дукха хӀама довзийт кхуагӀбоагӀараша «Са Даьке — СССР» яхача секце. ХӀанза тӀехьа дагалатт цу секце доакъашхоша кийчъяь Советски Республикий йоахаргйоала Союза яха конференци. Из гулъецш дешархоша кийчдир хӀара союзни республиках дола альбомаш, художественни самодеятельноста номераш.

Интернациональни кхетам лун дешархой кхебеча процессе дикка моттиг дӀалоац Ульяновски, Херсон, Пятигорск, Орджоникидзе, Клев, Каунас, Махачкала, Уфа, яхача а кхыча а городашкарча шоай нийсархоаца кхалаташ дӀа-хьа ухийташ тха кидовцаша-дешархоша доаттабеча бувзамо. Цо чӀоагӀъю кагирхой контакташ, доттагӀал.

Коммунизм хьалъеш боахкача шоай дай, вежарий эстафета хьаэцаш, бизза бола интернационалисташ болаш, дерригача лаьттан тӀера къахьегана саг враз долаш вахийтар дукха, машар а ирза а бехьан шоай низ кхо ца беш хила Ӏомабу цу клубаша кагирхой. тӀаьхех дика декъ, къахьегам беза.

С. АВАНЕСОВА.
медицински училища хьехархо.

НАХА БАРКАЛ ОАЛ ЙИЖАРАШТА

Дика болх беш хьайоагӀа республикай хьун боахама министерства ОРСа чулагӀаш йолча № 14 тика коллектива. Из улл Сунженски районерча Нестеровское яхача юрта вистагӀахийна дешаш лестремышлекахи а кхача а тевдуюши а йижараш. Тика заведующи я йоӀараш Соня, продавец йолаш цу чу болх беш я цун йиша Мадина а. ОРСа коллективе эгара къонагӀа бараш ба уж. Массехк шу хьалха торгови училище яьккхачул-тӀехьагӀа укхаза балха хьокхийр ши йиша. Лоацача хана коллективе меттел, юртахошта а безабелар уж.

Массаза а цӀена хул тика чу. хоза дӀанийсдаь лаьт товараш.

...Массехк ди хьалха дар из. Сай новкъостаца цхьана цу тика чу нийсвелар со. Тхо чудаьлча тоъал нах бар цига. Царех цхьание хьадийхар жалобайн предложенейн книжка. Юкъерча дегӀарча йоӀо, елдена, из книжка цунна дӀа еннаь хӀамаш гӀулакх де этар.

Книжка дийхачоа раьза воацаш, юкъера ха йолча дикана саго аьлар:

— Новкъост, фу хинна цига? Со укх юрта ваьш ва. Продавецаш сона дика бовзаш ба. Аккарех во дар оалаш саг кораоагӀаргвац хьона.

ТӀехьагӀа гучадаьлар из хьамаьл даьр «Путь к коммунизму» яхача колхоза тракторист Беседин Николай Александрович волга.

— Из бакъда. цхьан саго дикка гӀайт доаццар, болх беш ба тха Сония Мадинал, — тӀатехар Беседина къамаьла моттигерча консерни завода болххочо Хутаева Золотхана.

Къонахчо, вела а вехаь, аьлар:

— Шо доха ма доха, аккарех лаьна во хӀама лэде ваьлад со. Укх тика чу дукхаза нийсвеннав со. Массехк мехкараштӀ раьза волаш дӀа а яха. Продавецех массехк безаме дош алийцадир аз ер книжка...

Тика чу кел хинна веладир.

Цу саго валадир тайпара дӀа бевне хоза дешаш дукха да цу книжка тӀа.

— Йижараша ИчкагӀар тхо долча болх бу дуиха хаьяц, — йоах ОРСа начальника Арсамерзоев Сайт-Ахьмада. Бакъда, шоай декхар дика довзаш а болх цӀена беш а безабалийтаб цар наха. Цунах оаха доккхал а ду.

ТӀехдика болх беш дӀадоладаьд йижараша ер шу. хьалхарча шин бетта цар кхоачадийр цхан беттен ах беттен план.

Я. ЦУКВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

НАХ БАХАЧА ЦӀЕНОШКА ЦӀЕРАЩ ЮВЛАРА КХЕРАМЗЛЕН БОКЪОНАШ

Нах чуӀеча цӀеношка, цар чу бахача наьха бехкагӀа хӀара шера дукха цӀераш ювл. Эггара дукхагӀа нийслуш дола цӀераш ювлара бахьанаш да: цӀерах лоралуш ца хилар, пийшкаш, электрически, газови, бытовой прибораш лелаяра правилаш телхалар, кӀур уха пийшкий турбаш телха хилар, бераша цӀераца ловзараш дар, и. кх. дӀ.

ЦӀераш ца ювлийтара хӀ а деш, массане дагалоаттаде а деза:

1. Газови прибор хьаллотталлехьа цуьга дика хьожалга. Коачъяь газ (пропан-бутан) чуйола баллонаш лелаеча хана уж цӀера цхьан метрал гаргагӀа йоацаш уттае еза.

2. Электросеташи электроприбораши лелаеча хана магийтац:

а) ноши хьаль предохранителаш («жучокаш») уттӀе;

б) штепсельни вилкаши розеткаши йоацаш прибораш, хӀаьта иштта цхьан ханна дукхха бытовой электроприбораш (пылесосаш, полотераш, электропийшкаш, барзкъашта етта аьшкаш, хьыраш) электросетах дӀахотта:

в) электрическими йоахьаш йола прибораш атта йоагаш йолча хӀамаш тӀа лоаттае а бӀарг ца кхоабаш уж йита а.

3. Электросеташта монтаж яйта йиш яц лакха говзал йолча электромонтерашка мара.

4. ЦӀеноа дӀоахдеш а йоаклуш а йола прибораш лелаеча хана бегъа дац:

а) коачача доагорца пийшкаш (плиташ) летае, гӀаьле увза, гуччахьа йоагача цӀера юхе примусашка, керосинкашка фетаген чудетта;

б) телха йола а, хӀаьта иштта наӀараш йийлла йола а пийшкаш (плиташ) йоагае, царна юхе дахча, барзкъаш докъаде, царга бӀарг лоцхилга бераша дӀатӀадехка;

в) лагӀай площадкашка, гӀонна долча ков хьалдаьча гӀирсашка е атта йоагаш йолча хӀамашта юхе, хӀаьта иштта кухни йоллаше а юкъарча нийчешка фетаген доагаду прибораш лелае.

5. ЦӀеношкарча пийшкий кӀур уха турбаш кӀурвах цӀенъе еза шин бетта цкъа хӀаьта а, кухнера плиташ, хига кӀеж йоахийта прибораш — бетта цкъа.

6. Нах чубахача цӀеношкен квартирашкен йиш яц:

а) лагӀай клеткашка кладовойш е;

б) нийчешка цӀагӀа лелаю хӀамаши сихха лоталуш дола коача доагораши лоаттаде;

в) бадашка кӀур ухача турбашта 1 метрал гаргагӀа латташ предметаш, материалаш хилийта;

г) бадай кораши наӀараши йийла лоаттае;

д) юкъарча лагӀеш тӀа гӀолла чуводача подвалашка хӀамаш чулоаттӀаю отараш де;

е) цӀеношкара аравуала моттигаш, хӀаьта иштта эвакуационни люкаш балконаш тӀера лагӀаши дӀакъувла, дукхьала хӀамаш уттае;

ж) квартирашка 8 литрал дукхагӀа фетагени 1 литрал дукхагӀа бензини леладе (уж йохаш йоацача хӀамаш чудетта хила деза);

з) атта лоталуш йолча хӀамайта, доагорашта, бытовой химе веществашта (аэрозолашта) юхе гӀалле увзийта, цӀераш летае.

7. Кошка магийтац:

а) наькъашка, зданешта дӀатӀевоача моттигашка, арахьарча пожарни лоамешта юхе, хий долча тӀадолхача наькъашка хӀамаш лоаттае;

б) межведомственни комиссей бокъо йоацаш гӀишлош хьалгъе;

в) берашка цӀераца ловзараш дайта.

8. Шоай доалахьарча гаражашка магийтац:

а) бензин Ӏоухийташ йола машенаш чуоттае;

б) 20 килограммал совгӀа бензин, 5 килограммал совгӀа даьтташ лоаттаде, уж металлически, вӀхха дӀакъувлаш йолча хӀамашка хила деза;

в) гуччахьа цӀи а лоталь двигатель бӀоахбе, ремонтии балхаш де.

9. Доагораш Ӏоккхача моттигашка гӀум тӀакхарпа еза, тӀаккха из гаражера аравоаккх.

10. ХӀара гараже хила еза огнетушитель е оакъа гӀум чуйола яьшкен бела.

11. Коашкарча машенаш лелача наькъашка, цӀеношта юкъерча йоалкъашка, гидранташка, хий хьаухача кранашта юхе, автомобилаш лоиттае бокъо яц.

12. Юртара хӀера цӀи пожарни лоами болаш, хӀаьта аьхкий хий чудола бешка йолаш хила деза.

13. Йол, дахча, кхыйола атта лоталуш йола хӀамаш цӀеношта 12 метрал кӀезигагӀа йоацаш гагна лоаттае еза.

14. Наггахьа санна цӀи яьлча де деза:

а) цу сахьате пожарни часте хоам бела № 01 йолча телефонаца, е кхыча тайпара;

б) дукхаза вӀаштӀара даьча цӀеношка кертаца тӀа а тоӀаь болх бе йолаллийта еза цӀи ца хайттара дукхьалара устройство;

в) йолаш йолча средствашца цӀи йоае, хӀаьта иштта нах, хӀамаш цӀеношкара арахи йолае еза.

НГӀАССР МВД УПО ВДПО
республикански совет.

ДЕХКЕВАЛАР

БОКОВ Ахьмад

ДУВЦАР

КӀирандийнахьа балар тӀа шинар кӀошр Лабзана. Ше бос а болаш, хьалхалонъе хӀай чухьер а доаллаш цхьа хьаза хьайба дар из. Из я шинар хила а Ӏашар. ХьагӀахула Ӏан бӀаьстийн вӀашагӀкъастале ухко Ӏаса Ӏо ца оттадей берзат ма хила сона аьлар из дехкачо; ше цунах дӀакхийна ахча кхоа долаш.

Иштта, доал шинар а доаладеш Лабзан коа чуваьлча, вӀалла гӀад а хьанзар цуи сесаг Фажи. «Ӏан бӀаьстийн вӀашагӀкъастале Ӏаса юотторгда, — аьлар цо [illegible]. — ЦӀагӀа чу а доладаь. Малхача дӀаоттаде дезаций из Ӏаса? Малтерин хьекха еза ций цунна? Сахилале гӀетташ Ӏатта кӀал хуша езаций?»

Иштта шу дала доаллар духхьал [illegible] шиллабаь цаӀ [illegible] Фаже бахьа.

— Нах мо паргӀатга дахаргда вай, — аьлар цо. — Саракхьа телевизорга хьажа а хьа хилац, из етт бахьан долаш, Лабзана йист а ца хьакхайн баламаш эзар.

— Шурен даьттех тика тӀера хьажилдергда. — Маьро дехьалла ца саг мийфелашта шийбораш чуваьхкар Фаже. — Иштта бах городера нах. Вай фу дань да?

— Дикана хӀаьта, — аьлар Лабзана.

КӀирандийнахьа балар тӀа а бига бехкар етт. Цо даь цу даьцна Ӏаса ди а хийна, лаар. ПаргӀата хургда аьнна хийтта вахар, сатем байна хилар. Ӏуйранна, тика тӀера шура эца езача хана къаьстта а. Цкъеза Лабзана тӀадуллар Фаже из декхар. ХӀаьта, даьтта-м паггахьа городе ваха эца дезаш хулар.

— Ай ер-и вехар дац, — аьлар Лабзана. — Иштта лелачул-м дийнахь а бус а Ӏатта Ӏуйнал деш аттагӀа да.

— Дергда-кх Ӏа, аттагӀа дала, — аьлар Фаже.

— Бераштa шура эш, аьл! — тӀачийхар Лабзан.

— Бераш-м дӀаӀемад шура йоацаш, — кон делар Фаже.

— Сона йӀадда-даьтта деза!

— Базар тӀа да шортта!

— Ӏхо мах телаш нийден?

Фажи-м раьза яр биъ мах тела а. Доалхар дила дезаш, кхо даьккха дезац сахилале гӀетта езаш.

— Ай, коа бежан-устагӀа дӀаццаш мишта вах юрта ваха саг? — аьлар Лабзана. — ТоъаргдаӀ — Ши кулг хьалтессар цо. — Ше аьнчар кхоачамбеанаш а хийтта тӀатехар — Хьатит!

Массехк бетта шийц маьрен алапех хьа а къестадеш бос бола телевизор эца ахча Ӏоадора Фаже. Из ахча а денне шинар Лабзана шинара.

Сесаг теш аьлар цо:

— КӀезнига сетохаргда вай. Хургья вайта бос бола телевизор эца тоаро. Цкъа ер даккхийта Ӏа...

Бакъда, Фажи бӀагӀаре хьежар шинарийна. Цудухье дукхагӀа йолча хала ше ухар Лабзан сайрийка бена духьал. Ӏуйрийна дӀа а ше лоалар.

Цхьан сайрахьа сесаг гӀоргья мотташ шинара дутьал ца водаш йийнар Лабзан. Фажейн а меттадар из гӀоргьа. Чуданзар шинар. Сахилалца лийзар Лабзан аре тохкаш. Дахан даьпнен моттиг йсадаш дайна дӀадаьлар шинар.

— ДӀакорзагӀбаьлар Фажи. — Ӏайн бӀаьстан вӀашагӀкъастале Ӏаса йоттаргда хьона хӀана! КӀоллдаьтта дуаргда Ӏа?!

ДӀатохавелар Лабзан а:

— Из дайнийа, из лочкъеда аьл!

— ТолашагӀа дарий — бос бола телевизор нийса ялире? — йоахар Фаже. — Из йоарг а яьар, лочкъорг а яьар. ДӀаоарцагӀъаккха милици? Фу деш вагӀа хьо?

Уйла йир Лабзана: из саг милице лоацаргва, цуна суд ергья. ТӀаккха лаьна водча хала цуна хӀама хуле, из лай-воале?..

Цу дийнахьа а валанзар Лабзан милице, шолагӀча дийнахьа а валанзар. КӀирандийнахьа балар тӀа а ваха, ше аьнчар дикагӀа дӀадозаргдолаш, грузовой машина кузов чу а етта кхайкадир из:

— Ва нах! Са... Сехьан-самардийнахьа...,—шинара аьнна ший дош дайдиезар цо,— Дукхьашка бахна етт байнаб. Цунах сона дика-во хайтачоа, айса из лаьшш цунах деннар лургда аз! Аькх гуза а войнхааргва.

Лабзана из хоам бахча шолагӀча дийнахьа саг вера цун кӀайр тӀа. Цо хьу гуча а валиккар. Лабзана цунна ше дила ахча дӀа а делир, кайгара юкалург дийха а дийха.

— ХӀа-хӀа сесаг, — кулгаш вӀашагӀхьекхар цо, аьнх нохьа ца сагдӀа а хьахийта ше чуводаш. — Хьэзбергийна хийша из бос бола телевизор! Вай шинарий хьаьх, из массехк денкъа, дуиаэрга, иштта тохма доагӀараш, вайта юкахарчарда кх кхоана сарале!

— ХӀаа, хӀаа бе доахаргда Ӏа, — йоахар Фаже, ца тешаш корта а эгабеш.

— Са цӀи Лабзан яц хьона да долле! Цо Ӏий-мий оале кӀезига дӀалургда. Ихало иштта къестадьд уж денаш. Ал Ӏа фу дувц?

Вай-м бос бола телевизор а етт а эшаргба!

— ХӀаа, хӀаа, — йоахар Фаже.

Вахар Лабзан аьхо шийна хьайхкача адресагӀа. Ше цхьаь валанзар: тайпан тӀа воккхагӀа лоархӀаш вола ТӀех хьалха а ваьккха, ший вешин воӀ Гилани тӀехьа а ваьккха вахар.

Гоаахьа карт а йоацаш, чиндлена Ӏоарцача а кхача дагӀача цӀенна уйнуэ юкасайнар уж.

— АьхӀий, ера сона возаш ва, — аьлар Гилане. — ХӀара даьла денна Ӏоа тика наӀар тӀа хул, цига наханара кеппгаш а доахаш мелаш...

Цхьа юкь яьнхар къавкача ТӀоха цӀалга бӀарахьежаш латташ.

— Доллеи — аьнна, цкъа юалача тона патрон юкье йоалла гӀадж хьалостийр цо. — Укхазара вай хӀана хьорг да!

— Мишта хьоргда?! — хьаттар, цецъаьннача Лабзана.

— ДӀачу а воллийта, суд йита еза воцца ваи! — аьлар Гилане. — Ӏаьдало постепенно хьатохкийтаргда шинар.

— ТӀахьа аз аьхха денгар? Токма доагӀар? — ТӀачийхар Лабзан.

— Воше из укхан боахам а ер ше а вехкача хургдоацар да, — аьлар къааьнача ТӀоха.

— АьхӀий, вошадена хьо гӀулакха! — аьнача латтийсар Лабзан.

Хоттамаш

Талла хувалуш мораш а йолаш, йоачан а йоацаш, къувзбасада-малхбузехьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фетара температура республике —2 +3, Грозне —1 +1 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен, фетара температура бийсана —4 —0, дийнахьа —1 +4 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 МАРТ
II ПРОГРАММА

16.10 — «Такан [illegible]». Телевизионни фильм.
17.10 — «Къонал» яха студи.
17.40 — «Нохч-ГӀалгӀайчоь дуь».
18.00 — «Комплексни подряд керта» (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Совхоз, баьцадарий предприята комплексни механизаци яр». Фильм 2-гӀа.
18.35 — «Программировани — хьувнкьеш лакхбарга ... никъ». Специалиста хьехамаш.
18.50 — «Вайнахий тӀехьо» (нохчий меттала).
19.30 — «Телекъамарчоа хеттар ду, кристалл ... ».

23 МАРТ
II ПРОГРАММА

16.40 — Телевизионни фильм.
17.30 — «Гургал» (нохчий меттала).
18.00 — «Керда Ӏаьдалаш — вахаре» (гӀалгӀай меттала).
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайчоь дуь».
18.30 — «Барт болча дезале» (гӀалгӀай меттала).
19.00 — Экономика моттигера декхар. «Транспортни ... опыташ».

РАДИО

22 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (гӀалгӀай меттала).
8.35 — Романа (эрсий меттала).
8.40 — «Дега ...» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
9.10 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
11.15 — «ГӀонна долча боахамий — ... тергам». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачаду уж?» (гӀалгӀай меттала).
11.45 — «Республикай-кагирхой ... дешаш кхоачашде» (эрсий меттала).
15.15 — «Халкъа илли ... музыканташий» яхача цикла передача (нохчий меттала).
17.15 — Передачий программа. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Вахача наха ... «Ширанах Ильича»» (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, производства ...». Концерт (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «... бӀаьстан ...» (гӀалгӀай меттала).
18.40 — «Атоист» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).

УКВ

17.00 — «Композиторий суртах». Эдвард Григ.
17.30 — «Ши Малхар». Радиопостановка.
18.20 — Патриотически ялдам.

23 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.22 — «Ленинан никъ» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (нохчий меттала).
8.38 — Илли [illegible] (нохчий меттала).
9.15 — «Шун декхар ...» (нохчий меттала).
11.15 — «Литература Нохч-ГӀалгӀайчоь» (нохчий меттала).
11.45 — Коммунистически субботника наьхьдешаш (гӀалгӀай меттала).
15.15 — [illegible] (гӀалгӀай меттала).
15.30 — Романа (эрсий меттала).
15.40 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачий программа. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — [illegible] (гӀалгӀай меттала).
17.31 — [illegible] (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — [illegible] передача (эрсий меттала).
18.40 — «Керда Ӏаьдалаш — вахаре» (эрсий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехктекхача секретара — 2-84-68; отделаш: партийни дахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-85-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-80-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-80-88.

Газет арадувла шинарен, ерей, шоаттен деношка

СФ02088. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1246.